

140 /
1979/2

ISSN 0132-5973

ՀԱՌՅԵՆՆԻ
ՅՈՒՐՈՒՄՈՒՅՑ

ՀՈՒՐՈՒՄՈՒՅՑ

2
1979

ქაიღოსი

ვერვინ გავითიშავს შერულ გულებს,
შხისურად გვიბრუნინავს შთა და მდელი,
შენი სილამაზე გვასულდგმულებს,
შენი ძლიერება გვასულდგმულებს,
დედაო საქართველო!

ღამის საგულები ჩაგიტო,
ისე ჰატარა სარ, საუფარელო,
სულით, გულით მინდა გეკმასნურო,
შენი მსახური ვარ, შენი ზურო,
დედაო საქართველო!

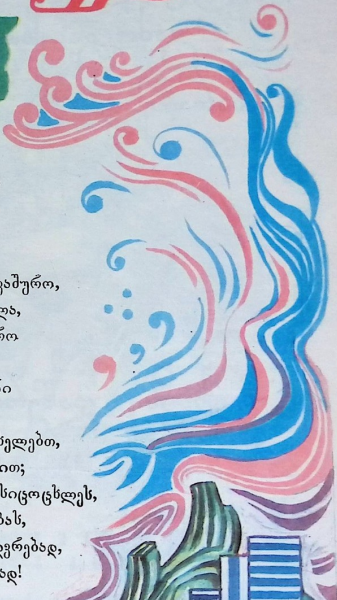
შენმა მნახელებმა შენი სილვით
კვლავაც უთვალავჯერ გაიცინ.
შენი ცხელი გული დაილოცოს,
შენთა ცისეთა ბჭენი დაილოცოს,
დედაო საქართველო!

რაც არ უნდა უინვამ და ქარმა გვიტროს,
ვიცი, არ გვიტყუნებ, კალოვ, რთველო.
შენი ქართვლის დედა დაილოცოს,
შენი მძობის თასი დაილოცოს,
დედაო საქართველო!

ღათო ჯანაშია,
გეგეპორის რაიონის გაქედლის
საშუალო სკოლა, X კლასი.

საქართველო

ხე კანხეთი გადაშლილა,
 იქით ქართლის ველია,
 იმერეთის მთა-გორები
 ფეხით ასარბენია.
 რომელ შწვევრვალს მივაშურო,
 რომ გიძღერო სმამადლა,
 საქართველოვ, საფიცრო
 სახელოვან მამათა.
 საქართველოვ, შენი ძენი
 სასეიმოდ გპირდებით:
 არ შეგარცხვენთ, გასახელებთ,
 ოქროდ ამოვბრწვინდებით;
 შენ მოგიძღვნით ჩვენს სიცოცხლეს,
 ჩვენს გულსა და გონებას,
 აწუიერთულო ველ-ძინდვრებდა,
 მადალ მთებდა, გორებდა!

ზინა ჯონხამი,
 თბილისის 117-ე საშუალო სკო-
 ლა, VII კლასი.

მხატვარი იოსებ სამხონხამი

საქართველოს აკადემიური
 და ლიტერატურული ცენტრის
 ქორეაჟი თბილისის
 კულტურის სახლის
 აკადემიური
 სააქტიურობის
 სააქტიურობის

აკადემიური
2 თებერვალი 1979

მტკვლს

გადოგანქმედი
ბარათები

ანუ

მუხლზე დაწერილი

მოთხრობები

ს ა ს ნ დ რ ი ა ნ ი დ ი დ ყ უ რ ა
ქ კ ხ ი ს ა მ გ ა ვ ი

დავადები გზას... ჩვენს ქალაქს როგორც კი გამოვსვლი, მტრედებიანი გალია ზურგზე მოვიკიდებ და უკანმოუხედავად მოვუსვლი, ვიარე და ვიარე. გადავიარე პირველი მთა, მეორე, მესამე...

გაშუალდა, დავიღალე. ფერღობზე წყაროს წაეწყვი. დავისვენებ, ჩრდილი ვიხრდილე, ვსვით ცივი წყალი მე და ჩემმა მტრედებმა. ისევ ავივალე გულანაბალი და გავუწყვი.

სალამო ხანს ერთ გადატრუსულ ზეგანზე ავალწვი. ვხედავ, სახელარზე ამხედრებული კაცი მოდის, თან ორი კარგად ნაბატები ჩოკინა და ფეხშიშველი, თქვენი ტოლა ბიჭი მოსდევს. დავუკვირი. გეზი საით ჰქონდათ, გადაეკვირე გზა და წინ დავხვი.

კაცს უსაშველოდ დიდი ყურები ჰქონდა. დიდყურა ადამიანი ან ზარმაკია, მულად დღე ყურზე ეძინა, გააბრტყელა, გაათოჯა და გაუდიდა, ან ბევრი, ძალიან ბევრი გაიგონა, მოისმინა, ქვეყნის ავკარგს ყური დაუზღო და გაეზარდა.

გადაწყდა...
ვიცვამ რკინის ქალაშენებს, ვის ხან ნაბახს, ვიხურავ ქულს, ვაჭერ ხელში რკინის ჯოხს და მივდივარ. მივდივარ მთელი ქვეყნის შემოსაველიად.

არ ვიცი, რამდენი დამავიანდება, ან როდის დავბრუნდები, არც ის ვიცი, რა ფაქტორს ვაღავერები და რა მეღის, რაკი მთელი ზღვა და ხმელეთი უნდა მოვიარო. ვივლი შარა-შარა, ბლოკბილიკ, გავკაფავ უსიერ ტყეებს, გადავივლი თეთრ მწვერვალებს, ყინულოვან ოკეანეოს, ცხელ ტროპიკებს. ვნახავ ცივ ქვეყნებს, თონესავით გავარჯერებულ უღაბნოებს, გავტოპავ მდინარეებს, ჭაობებს, გადავცურავ ტბებს, ზღვებს. ვინებიალებ უზარმაზარ ქალაქებში, სოფლებში, თვალუწყირ სტეპებში და ველ-მინდვრებში...

მოხია
იოსელიანი

მატყარი
ზურაბ
ფორხხიძე

ვიმოგზაურები და სადაც დამილამდება, იქ გამოთენდება. ვივლი ურმით, ცხენით, აქლემით, სპილოთი, ძაღლებს მარხილით, ირმით, დელფინით, ვეშაპით... კუცს თურმე იმოდენა იზრდება, მის ბაკანზე თავისუფლად შეიძლება მოთავსდეს ადამიანი; არწივებს, ორბებს ან ფასკუნჯებს შეიძლება თანმხლები გამოაბა, ჩამოეკონიალო, აუქნო სახრე და იფრინოს საითაც მოგეგუნებება.

აქამდე სულ მატარებლით, მანქანით, გემით და თვითმფრინავით ვმოგზაურობდი. რამდენი რამ მინახავს, რამდენი ქალაქისა და სოფლისათვის გადამიფრენია. ზღვაც ვაღამოცურავს, მდინარეც, მაგრამ რომ მივთხო, რომელ ქვეყანაში, როგორი ბავშვები ან მო-

არ მოვეწონე: ე მინდ ნაბადში ხომ არაფერს მალავო, მერე კისერი წაივრძელა: ზურგზე რა მოგიკიდიაო? როცა დანახა, ხელში ჯიბი მიჭირავს და ზურგზე მტრედებიანი გალია მაქვს მოვლებული, წარბი გაეხსნა.

- დაიღალე? — ესლა მკითხა.
- ძალიან. — ესლა უკუასახე.
- ახლოს მდინარე?
- არა, ძალიან შორს.
- პოლა... — ჩილაპაჩავა, შებარუნე სახედარი, ჰკრა ქუსლი და წავიდა. გაეკიდა დაღლილ-დაოსებული ბიჭი.

— ახლოს მივდივარ, უახლოეს სოფელში მივდივარ! — მივაყვირე.

ძალიან შორს მივდივარ-მეთქი რომ ვუთხარი, წავიდა. ახლა რაღას იზამს?

გაჩერდა. მოდი, დამიქნია ხელი და კარგა ნაბატებ ვიჭრე მანოშნა, — შეეჭმით. მე ბავშვს გადავხვიე, ფეხზე რომ ძლივს იდგა.

— დაეჭვი, თუ გვლები! — გამიწყობა დიდყურა. არ მინდოდა ამისთანა უფმური კაცის არც ნაცნობო-

ზრდილები ცხოვრობენ, რა უქონრობა, ან რა უღონობა, ვერ გეტყვი. რომელ ტყეში როგორი ხანდარი დაძრწის, არაფერი გამეგებება; რომედ ოკეანეში რომელი თევზი ჭარბობს, წარმოადგენს არა მაქვს; დედამიწის გულში რა ცეცხლი და მძლურად ტრიალებს, ვუღკანებდა რომ იფრქვევა, ხომ არ ვციც და არ ვციცო.

ესა სიცოცხლე? ახლა ისეთი დროა, ვარსკვლავებზე ხა ხდები, ის უნდა იყოფინდა და შე ასე თხუნილსავით როგორ განველო წუთისოფელი. ავადგი, დავლიო ჩიო, ვიშუშო, ვიხერინო, ვივხაშო, ვივხაშო და დავიძინო. მეორედ დღეს ისევ ჩიო, საღილი, ვახშამი, შილი... ყოველდღე, ყოველთვის ერთი და იგივე, ადარ შემოძლია მეტია...

გათავად, შორჩა!
აი, ვიცვამ ქალამნებს. უბარლოს კი არა, რომ გამიცდენს და თითი გაომშვარდის, არა, რკინის ქალამნებს, ვისხამ ნაბადს — სიხეში მზისაგან დამიფარავს და ყინვაში სიცივისაგან. ვიხურავ ხანდასხვე ქულს, ვიჭერ ხელში რკინის კოშხს და ვადგები ჭახს. თან კომპასიც კი არ მიმაქნის. კომპასი ხს სპირდება, ვინც იცის, სახელდობრ, რომელ მხარეში და ქვეყანაში მიეშურება. მე მივიდვი ერთ ყველგან, ყველასთან. ყველაფერში, რაც დედამიწაზეა და კომპასი და რუკა ჩიის მაქნისია. საათი და კალენდარიც არ მიმაქვს. როდის დავბრუნდები, წლის რომელ დროს, არ ვიცი. ამას გარდა, ჩრდილოეთში რომ ზაფხულია, სამხრეთში ზამთარია, ეკვატორზე კიდევ სულ ცხელია, დღე და ღამე

არც იყლებს და არც იმატებს, ამა კალენდარს რა თავში ვიხიო.

არ მიმაქვს არაერთი იარაღი. შეიარაღებულ კაცს ყველა ტყვის თვალთ უტყვირის: თუ სამოგზაუროდ და სამეგობროდ დღადის, თოვლი და ხანჯალი არ დუნდაო. სამეგობრო-სამეგობრო ზურგიით იმდენი რა უნდა წავილო, მთელი ქვეყანაში მოვიარო და მეყოს. თითქმის მთლად ცარიელ-ცარიელი ვადგები ამოღენა გზას, თუ რაღაც ვიპოვო, თორემ არაფერს დაძვარავ.

არ გაგიკვირდეთ და... ერთადერთი ჩემი ტვირთი იქნება გალია კი, საქმალად მოზრდილი გალია შეიქნება თან, რომელიც საფოსტო მტარავდებოდა სავსე. სიმართლე არა ითქვას, ჩემი სამოგზაურო სასურველი უნდა იყო. ვადგევყო ამოღენა სხვადასხვაგვარი მტრედის შონის. ამდენ ხანსაც ამან შემაყოფნა, თუ არა, გზას რა ხანია დავადგებოდი. ახლა, მადლობა დმეროს, ბედის სამდურავი არ მეფთქის. გალიაში სამხრეთულადა მაქვს ქანდაკები განლაგებული და სულ ფერად-ფერადი მტრედებითაა სავსე. დავიჭერ ხელში, ვადიდებ მხარზე, ან ზურგზე მოვიადებ და რასაც ვნახავ, დავფერ, შევებამ მტრედს და ჰაი-და, ავსუვებ ცაში. მტრედს ისეთი უტყუარია გუმანი აქვს, არც დავი ვარბა და ამბავსაც მოიტანს. ამას გარდა, მტრედებიანი კაცი რომ უცნო ქვეყანას მიადგეს, არა მგონია, ვინემს კბით ფართოდ არ გაუღოს.

მიიტომ კი არ ვაპირებ ქვეყნის ატალახებს, რომ მერე ვაფიქარა დიდი ვინებ

ვარ, მთელი დღუნია ფეხით მომივლია და დედამიწის გულში რაღაც ისიც ვიცი-მეოცო. ცოდნა და ვა მოცოდლება ხალხს თუ არა გასუზარად და მოხმარად, რკინის ქალამანი რომ რკინის ქალამანია, იმის ღირსიც არა ხარ.

ვადწვევილი მაქვს, ბარათები ბავშვებმა მიიღონ. შეიძლება უფროსად-გაუფრთხილდებიან, და ის, რასაც მე ვნახავ, თქვენც გეცოდინებთ. დიდები ეტყვიან არაინ, არ დაგეკრებენ ნათქვამს. შეიძლება ისეთი რამ ვნახო, მეც არ მჭეროდეს, მაგრამ იმის შიშით, უფროდ არავინ იღებს-მეთქი, არ მოვიწყო?

უცნაურის და გაუგონარის ხილვა რომ მინდა, იმითომ ამოვიხიხი რკინის ქალამნები.

ბავშვები კი სულ სხვაა: კეთილი, სანოდ და გულდასრობილი. რაც მოგწეროთ, როგორმე უფრადლებთ წაიკითხეთ ან მოიხიენეთ, რაკ ადვილად შეიძლება, ამ ბარათის შემდეგ მგელმა შემქამოს ან შევიგნა დაფილითოს...

მაშ, ასე, აგრე ქალამანზე თან-მას ხელახლა ჩავიმარყუებ, ნაბაბს მოვიადებ, ქულს ჭერჭერით თვალვებზე ჩამოვიფხავებ, ამ ახლომასლო არავინ მიცნობს, ვისაიფო არ ვსაიფო, ნახლანიი კაცი ჩენს დროში გაგონიდაო! სანამ ააქურთობას ვავცილებ, მტრედებმა გალიასაც კალთის ქვეშ დავმაოდა და ვავსწვიც...

თქვენ იცით, თუ თვალუფრად ვენებთ ამ უციოდგანო დედამიწაზე მოხეტიალი მოგზაურს...

ერთი სიტყვით, თქვენი იმედით ვიქნები.

ბა, მაგრამ ჭერ ერთი, დაქანცული ვიყავი, თანაც ის თქვენი, ბილია ბიქი, რა იყო მისი და რა დანაშაული ჩაიდინა, მიწოდა ვამეგობ, ორი გაზულუქებული სახედარი რომ ცარიელი მოკუხტრუმობდა და ბიქი ფეხშიველა მოლასასებდა. დიდყურის მწვენიერი ბლუზა-შარვალი და წულა-მესტები ემოსა. ბავშვი ჩამოხეულ-ჩამოფხრეწილი მისდგებდა. შარვლის ტოტები ისე შემოძინებოდა, ფოჩებდა კვიდა.

— კარგი ამინდია! — ვთქვი, საუბარი რომ წამომეწყეო.

— რას ნიშნავს კარგი ამინდი? — მკითხა მან.

— კარგი ამინდია, როცა არ წვიმს, არ თოვს, არ ქუსს...

— რას ნავგვალაფია და წვიმს, კარგია, როცა ზამთარია და თოვს, ესეც კარგია. ვაზაფხულზე თუ ქუსს, არც ესა ურგო.

არაფერი არ მეტქმოდა, ეს კაცი მართალი იყო.

— გაიგონე? — მიუბრუნდა სახედრის კულში ადგენებულს. ბიჭმა თავი დაუქნია.

— კარგი ყმაწვილია! — ვთქვი და სახედარი შევიანე-ლე, რომ ბავშვს ვამოვლავარაკებოდი.

— როგორ ვამოვლავარაკებოდი... — მომხედა წარბშეკრულმა დიდყურამ, — მე ვარ უფროსი თუ მაგ ლაპია.

— რა თქმა უნდა, თქვენი.

— მაშინ მე მელაპარავ.

ეს კაცი ახლაც მართალი იყო. სახედარს ქუსლი ვკარი და წამოვეყვი.

— თქვენი შვილია? — ვკითხე იმ იმედით, რომ ბავშვი ამ უსულგულოს ახლობელი მინც არ იქნებოდა.

— ჩემია... ჩემი ძმისწულია.

ვისაც ძმა და ძმისწული არ უყვარს, იმასთან რა შესაქმება-მეთქი! მიწოდდა ჩამოვეყვითებულიყავი, მერჩია ფეხით მევილო და ამ ურჯულოს ახლის არ ვაგვარებოდი, მაგრამ ჭერ ხომ არ ვიცილო, საქმე რაში იყო.

— ძმებს შორისაც არის ზოგჯერ უსიამოვნება! — ვთქვი ბოლოს.

— უსიამოვნების გარეშე ცხოვრება არაა. სიძულვილიც არსებობს... — დავუმტე. — მაგრ-

ბ. ბარბაქაძის საბ. საქ. სსიპ.
სახ. მოწვევა...
მის. დღე...

ამ მამის დანაშაულისათვის შვილი პასუხისმგებელი არაა...

— თუ ძმამ გაწყენინა, ამ მძისწულს რას ემართლები-მე-
თქი, ეს ვიგულასხე.

— მძის მოძულე კაცი სხვას შეიყვარებს?! — მკითხა
გაკვირვებულმა დიდებულმა. — შვილი და მძისწული
თუ არ გიყვარს, რისთვის ცოცხლობ!

ეს ოჯახური გადაბრევს, ერთს ამბობს და ჩემს თვა-
ლწინ მეორეს აქეთებს.

— ძმამ გაწყენინათ. — მიგუხვდი მე.

- კი.
- და მაინც გიყვართ?
- რა თქმა უნდა!
- ეს ბავშვი ვილაა.
- შვილია... ძმისწული.

— მაშინ იმ ცარიელ ნაპატებზე სახედარზე რომ შეგდ-
ეს, ვითომ რა მოხდებოდა? — შევაპარე, რაკი ბიჭის საცო-
დაობით დავწვი.

- არ შეიძლება, აწყენს.
- სახედარზე?
- არა, ბიჭს.

ხმამალა გამეცინა. კიტრად არ ჩაუგდია. სახედარი
ფერღობს შეუყენა და, რომ ვიფიქრე, თუ არ შეისვენა,
ამ ბავშვს აღმართზე სული არ ამოყვება-მეთქი, მხედარ-
მა სიჩქარეს უმატა.

— მოიცა კაცო! მართლა თუ ბავშვის სიყვდილი გინ-
და, ამ საცოდაობას მე მაინც ნუ მაყურებინებ.

— შენ რომ ჭკუა გქონდეს, ისედაც უნდა ხედებოდე...
მახეზი რომ გიხიზრა, რად გინდა, ბრიყვათვის ქვეყანა
ბნელია.

— ბრიყვიც ხარ და ათი მეტიც! — გადავირიე, —
კაციშელს ჭოჯობეთურად აწამებ, არ აცმევ და არ ახუ-
რავ; შენ იმისთანა ჭალათი ხარ, ალბათ შიმშილითაც
ძლავ.

— მივალთ სახლში, ხმელი პური და ცივი წყალი...

— რა ხმელი პური და ცივი წყალი... მაგ ღიპი რომ
გაგიშვია, ხმელ პურზე და ცივ წყალზე გადანიხარ?

— რატომ, რა გამიჭირდა მაგის ფასი.

— ვიცე, რომ არ გიჭირს, სახედრებიც კი გაგისუქმე-
ბია და ბავშვს შიმშილით სულს ხდი?...
— გესმის, მძისწული? — მიხედა ფეხებდასისხლია-
ნებულ, ოფლად გაღვრილი ბიჭს.

ბიჭმა თავი დაუქნია.

— ყველაფერი უნდა მოისმინო, შვილო, რომ ავისა
და კარვის გარჩევა იცოდე.

— რომ შიმშილითა და წყურვილის, სიტტიტელისა და
დაქანცულობის ფასი იცოდეს? — ხმას აუფწვიე მე.

— ვითომ შენი ჭკუით, არ უნდა იცოდეს? — მომამა-
ხა ისე, რომ ჩემკენ არც მოუხედავს.

„ეს ოჯახადეცეული, მგონი მართალი უნდა იყოს-მეთ-
ქი“ — ეს კი გაგიფიქრე, მაგრამ ყმაწვილის საცოდაობამ
მაინც არ მომიხვეცა.

— მაგას ისედაც ყველაფერი ეცოდინება, ეტუობა,
ობოლია, უპატრონო.

— ღმერთმა დაიფაროს! — წამოიმართა და სახედარი

მოაბრუნა. — თბოლი კი არა, ჩემი ძმის და ჩიძის გარდა, სამი შინაბერა დედია ადგია თავზე. ამ თითის სიგრძეს რომ უყურებ შენ, ოთხ უცხო ენაზე ლაპარაკობს.

— მოიცა, კაცო!
— რაზედღი საქმეშიმყოფელი გვა-შარა დაძრწის, დავაგდე და ვუცალო? ბიჭი სახედარზე შესვით, ამის თქმა გინდა, ხომ?

— კი მინდოდა...
— რად უნდა სახედარი, მაგი ვინ გგონია შენ. მამა-მისის რომ მანქანა ჰყავს, ერთი მაყვალვით შევი და მეორე... ეგერ, ტყის პირას იეღი რომ ჰყავი, ხელდა?

— ვხელდა.
— მეორე ისეთი, ბაჯალღო თქროს ფერო... ან იქნებ, მართლა ფეხშიშველი გგონია.

— გგონია კი არა, ვხელდა, კანქებში სისხლი გასდის.

— ხა, ხა, ხა — გაძქირდავდ ნმამაღო გაიციხა.

— ვიცე, ორი მანქანის პატრონი მამა, შვილს ფეხშიშველს არ ატარებს, მაგრამ თქვენ მთლად გავიმეტებთ!

— არ დაგნებდი დიდურა!

— ქალაქში, მაგათთან სტუმრად რომ ვიყავი, ახალთახალ, უცხოურ ფეხსაცმელს ქვიზტი ვაღაყექებო, მანქანა კარგითაჲ უდიდა და სკოლაში არ წვიდოდა... ასე არ იყო, ჩემო მძისწულო?

— კი, — მაშინვე დაეთანხმა ბიჭი.

— მაშინ მე დავიბრდი, ამ ზაფხულში არდადგებზე ჩემთან წამოდი და ისეთ ფეხსაცმელს ჩავაჭმე, მისდღეში არ გაცვლეს-მეთქი.

— მერე, ვისა?!

— ესა, აღამიანს ფეხის ტერფზე ისეთი ტყავი აქვს, არსოღეს არ გაცვლდება.

— მართალი იყო ის კაცი, თუ ფეხშიშველა ივლი, რაღა გავიცვლება.

— წყნანდელი ღამე მათთან ვავითე. კარგი მასპინძლობა გამიწიეს. საჭიროლო რომ დააბიხავეს, ოჯახს მოუარეს, გზო-გარემოს მიხედვით და ვახშვად დავეჭიბი, ბიჭი აღარსად იყო. ნაჯახშევს აუვანზე მოვკარი თვალი, ძველი ხის ტახტზე, ქეჩის თოქალთოზე იწვა. სასთულად ვირის უნაგირი ედღო და ნაბლანველა ესტარა.

— ენაცალოს ბიძი! — ჩილაპარაკა სიყვარულით მასპინძელმა, — თუ ვიცოცხლებ, ამისგან კაცს გავჭრი.

— დილით, უთენია გზას რომ დავაღდექი, დიდურამ მკითხა:

— ეს გუდა-ნაბადი რომ ავიკიდებია, საით მიდიხარ? ძვეყნის შოვლას ვაპირებ-მეთქი.

— თავი გადააქნია, — გავიძრებოდა.

— რატომ, ვითომ?

— კარგი რამ განვიჩოხახეს, მკონდოდა, სახედარზე არ შეგსვამდი და არც ლოგინში დავაწვენიდი — შემოიქრა თავში ხელი დიდურამ.

— რატომ შე კაცი, ცოტა სულ მოვითქვი, დავისევინე, მეც აღამიანი ვარ.

— ძვეყნის შემომრები კაცი ბუმბულში არ უნდა შეძრეს და გზის დადგომისთანავე არ უნდა დაილაოს, თორემ გზის დასასრულს რაღა მოუვკო.

მე რომ მკითხობი, არც ახლა იყო, ის სახედარიანი კაცი მტყუანდი, მაგრამ ამის განსჯის დრო აღარ მაქვს... აგერ, ცალ ფეხზე ჩაჩოქილი, მუხლზე წვერი ამ ბრათოს, ქალა მტრულ შეგაბამ, გამოეუფებებ და როცა ყველაფერს გავრებებ, თქვენი მტერი დრო გაქვთ და თვალს განსაჯეთ.

გამიგონებ და შემიძრებოდასი კამეზი

ვიარე და ვიარე. ცხრა მთა გადავიარე და ერთ ქალაქს მივადექი. პაპანაქება იდგა, პირდაპირ ტყინი ამიღულდა.

ქუჩებში მაინცდამაინც არავინ ჩანდა, ალბათ სიცხეს ემალბოდნენ. ერთი დიდი შენობის წინ გზის ვადმოდამ ტრეტბეგაქალული ხის ძირას შევფარე თავი. გაღმამანაწილა შემოდედი. მტერიან ბალახზე ჩამოვჯექი და ჩხეს ხერხით მივეყრდენი. ვხივარ, ვისვენებ და თვალს ვაღვენებ, რა ხალხია, რა უჭირთ და რა უღბნის. ვილაკ მოხუცმა ჩაიარა ჩოხის კაყურით, ჩემგან არც მოუხელდა. ვილაკ ფაფეშმა ქალი ევება კალათის მოპირებ. ვილაკ ქარმაგი კაცი სახლების ჩრდილებს მიპყვება, რომ შვებ არ გაალობს.

წინას ქალაქის შემოსასვლელში წყალი დავლიე, რაღაც ხმადილე მქონდა, სული ჩაბიბრუნე, მტრედებიც დავაბურე და ახლა გრილობი რომ ფეხი მოვიტოხი, ჩამთვლიმა კიდეც. ქუჩის მოსახვევს იქით, ბიჭების კოლაობის ბიჭ ჩხუბის და ყუინის ხმა მომესმა. აქაური ბავშვები ნუტე რაზე დაბუნებ-მეთქი — თვალში დავაქყურე. ჭერი კიდე არავინ ჩანდა, მაგრამ ხინჩაღე მივხედი, ვილაკ ვიღაცას საშველს არ აძლევს.

— დამანებე რად, რას ვაღამეკიდო! — წუწუნებს ერთი და უდასოდღება.

— მერე უსაშველს უჩენს.

— გინდა თუ არა, გამოამეყვი, აგერ, ორ ნაბიჯზე... რა წელი გწყვდება!

— სიციხე, მერე იყოსო, — თავის დაძვრენას აპირებს პირველი.

— არა, ახლავე, ამ წუთს! მასე ვიძახე: დღეს-ხვალ, დღეს-ხვალ და ხომ იცი, რაც დამემართაო...

— არ იქნება! „კი იქნება!“ „გამიშვი!“ „არ გავიშვებ!“ მოსახვევიდან კარგა შვად გარუჯულმა მოკლემზარელიანმა ბიჭმა მეორე თავისი ტილო, ფუნთულა, თეთრი-შარვლიანი ბიჭი ფელსპირში ჩაფრინული გამოართარა. ფართო გზაზე რომ გამოიყვანა, სხარტად ზურგში მოექცა და მოაწვა, ეს ჩათუნთულეულთა, თეთრი ბიჭი, ორთქმალვანი რომ მის გამოაფრეულ ვაგონს გამოაორებს, ასე მობრუნინა გზის ვადღმა შენობასთან.

— გამიშვი! ახლა მაინც დამანებე თავი! — ენალამ ატირა თეთრიშარვლიანი.

— ჩააგდე, ჩემს თვალწინ ჩააგდე და დაგანებე!..

ფუმფულა ბიჭმა კიბიდან რაღაც ცისფერი ქალღილი ამოიღო, კონვერტს მივაგვანე, თითის წვერებზე აწივა და იქვე კედელზე მიმაგრებულ ყუთში ჩაუშვა.

შავშარვლიანმა მაშინვე მობარკა, გაიჭია, რომელიც-ლიც სხვა მოსახვევში შეუხვია და თვალთავან გაქრა.

ნეტე რა წერილი ჩააღდებინა ასე დალისძალად, ამ კეთილ, თეთრ ბიჭს მის გაგზავნაზე რომ წელი სწყვდობდა?

დადლოვს ისევე ჩამთვლიმა, რომ ხელახლა ჭიჭყინის და ყუინის ხმამ გამოამოღებინა. ერთი იმათგანი, ისევე ის შავშარვლიანი, შვად გარუჯული ბიჭი უნდა ყოფილიყო, მეორე მჩაგანა კატის ხმით გაიბახრა.

— რა გინდა შენი ვინ გკითხავს შენი რა შენი საქმე!

— წამოდი, რომ გუებნები მუ შენი გამოადე ფეხი!

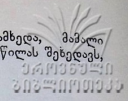
— ბრძანებლობდა ისევე გარუჯულ-გახულო, და მარ-თოც, ის მოსახვევიდან, სლადე ჩენს ჩამინდამდე მიიშალა, ახლა მწიფითი, მღლდო მანასხამზე რომ კანი აფრთუთებდა, ის ფერის ცისფერიშარვლიანი ბიჭი გამოა-ფრთო, ისევე ჩემს წინ აღმართული შენობისაკენ წამოიყვანა ჭიჭე-ჭიჭე.

— რა გინდა შენი! — ჩხაოდა ატლასის ცისფერიშარვლიანი, — ამ კვირაში ხომ გამაგზავნი!

— მას აქეთ მთელი შვიდი დღე გავიდა!

— მერე, შენ ვინ გკითხავს?

— ალბათ, მკითხავს. მიდი, მიდი, რომ გუებნები!

— არ წამოვილა!
— წამოხველა! — უბიძგა და უბიძგა გარუჯულ-ვახუხ-ულმა და კინაღამ ქვაფენილზე დაანარცხა. სანამ ისიც ყუთთან არ მიიყვანა და მასაც არ ჩააგდებინა ცისფერი ქაღალდი, საშველი არ მისცა.

ამის მერე დაპკრა ფეხი, ახლა ქუჩის აქეთა მხარეს გადმორბინა და გაუჩინარა.

რას აცუთებს ეს ბიჭი, რატომღა ძალისძალიად რომ მოერეგება ამ ბავშვებს და რა ქალღალდებს და რა წერილებს აყრევინებს ამ საფოსტო ყუთში, კაცმა არ იცის.

ალბათ, ასე თხუთმეტი-ოცი წუთი გავიდა, რომ ახლა თმებში ჩაფრენილი, ისეთ ლურჯთვალა და გრძელწამ-წამებთან, ლურჯკანიან გოგონას ექაჩება, პირდაპირ სა-ცოდობითი დავიწვი. ბიჭს გრძელი, შავი ნაწნავები და-უხვევია მკლავზე და გაძალიანებულ ხმოსავით თავწაღ-რეკული გოგო საფოსტო ყუთისკენ მიჰყავს.

„ვინაა, კაცო, ეს ვადარეული, რომ მთელი ქალაქის ბავშვებს ბიზიუცებს და ძალით ავგანებებს, ვინ იცის, რა საძაგელ წერილებს“ — ფიქრობ, მაგრამ სხვა ქვე-ყანაში რომ ვარ და აქაური ზნე-ჩვეულება არ ვიცი, თავს ამიტომ ვიკავებ.

ჩააგდებინა იმ გასაცდავებულ ბიჭთან ყუთში. უშვა ხელი ნაწნავებში და ისიც იქვე მიატოვა. გოგო მიანც გაეცილებინა სასხამდე. იშვიათ ფეხი და ამჭერად ქუ-ჩის იმ მხარეს მიაშურა, საიდანაც მე ამ ქალაქში შეიო-ვედი.

გოგონამ ცრემლმორეული თვალები ხელის ზურ-ვით ნაზად შეიშრო და პატარა მოსიბმული ქოშების კა-ნა-კუხებით სახლისკენ გასწია. აბა, ამ თავზე ხელადებულ-ელი, გარუჯულ-ვახუხული ბიჭივლი, გვაგანა სიცხეში ქა-ჩა-ქუჩა ხომ არ იტანალებდა.

იმ ყაჩაღის ცოტა კი შეიბადანდა, მაგრამ ახლა ქა-ღალდის შემოსასვლელის მხარედან გამობნდა. მასზე ბევ-რად მაღალ, კავანდარა ბიჭს მოერეგინა.

— დედას ფიცოვარ, ხვალ დილით, სივრცელში გა-ვაგზავნი! — ალაღად, საწყლად არწმუნებს მიაღი, მა-გრამ თქვენც არ მომივცდეთ, ყაჩაღანა თავისას არ იშ-ლს.

— ამ წუთას, ახლავე! რომ გეუბნები!..
— მაშინ საღამოს, აგარლებულში... ვერ ხედავ, რა სიცხეა, მზის დარტყმა მომივა, ხომ იცი, დედისერთა ვარ!

— არ ვიცი, ახლა, ამ სიცხეში! — უფლავის შავშარ-ვლიანი.
მაღალ ბიჭს ყუთთან ფეხის წვერებზე აწევა არ დას-კირევია.

როცა მოძალადე კვლავ გაუჩინარდა, დაბნეულმა კა-ფანდარამ, მზემ არ დამკრას, დედისერთა ვარო, თავზე გრძელი ხალათის კალთა წაიფარა და სახლისაკენ მო-ცოცხა.

როდის-როდის ქალაქში ვილაც-ვილაცები გამოჩნდნენ. ამასობაში ამ თავზე ხელადებულმა კიდევ სამი აწიოკე-ბული გოგო და ერთი თურნაშულის გმლოვით ლოყებ-ბულიარწული ბიჭი მიათრია კუთთან.

ბოლოს, როგორც იქნა, კულდამატკნელი მამალივით, ზიზილ-პაპილოებიანი პოლიციელი გამოიშტმია, აღ-ბათ მანამდე საღლაც ჩეროში იყო თავშეფარებული.

აბა, ამას კი მოუახსენებ უველფერს-მეტეი, და წამო-ვდეკი. მოიღის პოლიციელი, ქვაფენილზე მოარაწკუნებს დეგებს.

— უფროსო, ერთი თუ შეიძლება... — წარგულექი წე-სრიგის დამცველს.

— ვინ ბრძანდებით? — ამხელ-დამხელა, მამალი რომ ობებში გამომძვრალ მეზობლის წიწილას შეხედავს, ისე.

— მოგზაური ვარ, — აუხსენი მე.
— საბუთები?

მე მტრადენი გალია დავანახე.
— აბა, სამშვიდობოდ მოსულხარ... — შავ უღლავზე გადაისცა თეთრობამინა ხელი.

— მე კი მოვედი სამშვიდობოდ, მაგრამ აქ თქვენ სა-ქმე რა ავირევ-დავირევიათ? — გულზე ვიყავი გასიებულ-ელი ამ გარუჯულ-ვახუხული ბიჭის საქციელთ და ვერ მოივებინე.

— რავა, რაიმე უწყსრიგობა შენიშნეთ? — დანტე-რესდა მამალი... უყატავად, პოლიციელთ.

— აბა, რას გავს ეს, ავიშვითა ეს თავზელი ლაწირაკი და მთელი ქალაქის ბავშვებს დარევით. აი, ხედავ! — ვი-ყვირე, რაკ სწორედ დასარებულევით გამოათრია, ქუ-ჩის გასათავარიდან, ისეთი თურნაფერიმინა გოგონა, მზეთუნახავი გეგონებოდა, და წინ კინწისკვრით გამოი-ვლო.

— ოო, ეგ ხომ ჩვენც ვიცით...
— თქვენც იცით და დამშვიდებელი უყურებთ ამ სა-ძაგლობას?

— რა ეჭნა, გენაცვალე, ქალაქის მუნციბაპოლიტეტი ბრძანებთა...
— ან ჯანდაბოს მუნციბაპოლიტეტია ასეთი, რომ ეს ხე-ლივანი აქაურ ბავშვებს სიცოცხლეს უშწარება!

— რა გეეჭნა, ეს ბიჭი ძალიან დაჯავრიანებულია. არც კი ვიცი, ასეთ დიდ მწუხარებას როგორ გადაიტანას.
— ვინ, ეს თავზელი?

— დიან, დიან, ეს ასეთი კი არ იყო, ისეთივე უწყსრი-რი და სათუთი ბიჭუნა იყო, როგორც აი ის მზეთუნახა-ვი გოგონაა, თმით რომ მოათრეს.
— რას გავს ეს!..

— აგერ, ჩრდილში მთლი და შენს მტრედებთან ერ-თად ვილუღუნოთ.
— ლულუნის ღროა! ააწიოკა ამ ყაჩაღანამ მთელი ქა-ლაქი.

— ამ ბიჭუნას, შორს, გაუყატოვებულ სოფელში ბებია ჰყავდა. თქვენს ქვეყანაშიც ხომ ტკბილია ბებია?
— მეთხმა პოლიციელმა.

— რა თქმა უნდა, ბებია თუა ტკბილი, სწორედ ჩემს ქვეყანაში! — ვუპასუხე ვაგულსებულმა.
— არ შეიძლება ასეთი ტკბილი ბებია, როგორც ჩვენ-თანა...
— პირიქით, ჩვენთან რომაა, ისეთი აქ არ იქნება.

— თქვენც ცდებით...
— არაფერს არ ვცდები! — გული პირდაპირ ყელში მომეჭვინა.

— არა, იმიტომ კი არა... — დამიყვავა პოლიციელმა,
— არ შეიძლება უეტეთის და იმიტომ.

— კარგი, ჯანდაბას შენი თავი... მერე, მერე!
— მერე და, ამ ბიჭსაც ჰყავდა პირდაპირ შარბათივით ბებია, რომელიც სულს ლევდა შვილიშვილისთვის.
— ასეთი შვილიშვილისთვის, ბავშვებს რომ არბევს!

— ხომ გითხარით, ეს ასეთი კი არ იყო.
— მაგე ხვითო არასოდეს არ იქნებოდა, — თავი გადა-ვაქნიე უარწმუნოდ.
— რა იყო, მე უფრო არ ვიცი?
— ჰო, ჰო, იცი, მერე?

— მერე და, ბებია შორს იყო, მარტომდარტო. ელო-
და შვილიშვილის წლიდან წლამდე, თვიდან თვემდე, კვი-
რიდან კვირამდე: ყოველდღე, ყოველ საათს მიჩერებულ
იყო ფოსტალონზე, წერილი მაინც მომწეროს ჩემ-
მა სისარულშიო. ე ბიჭი კი ფაღ ჩრდილში, ჰამდა ხა-
ზუქს. დღისით აქ ძალიან სიცხე იცის. იძინებდა, აგრი-
ლდებოდა, თამაშობდა, არავის არაფერს აწყენებებდა;
ბანაობდა აბაზანაში... ძალიან ვამგონე ბიჭი იყო და ჰამ-
და უზომოდ... ბებია კი ელოდა, ელოდა, მოეცა თვალე-
ბი, გვერდური ამბავი ვერ ვაგვი. ძალიან რომ გუქურბო, და-
დავდა გზას. წამოუღო ხლი, ხაქაპურები, ყურბენი,
ქიშმინი, ჩურჩხელები, დაკული ინდაური...

— როგორც ჩვენმა ბებიებმა იციან, — ჩავერიოე...

— ერთი სიტყვით, ყველაფერი. — განაგრძო პოლი-
ციელმა. — გამოსწია პაპანაქებაში, მოხუცი იყო, მოლო-
დინით ქანცაყვევტილი. დაუეგრებელია, მაგრამ მაინც
ჩამოვიდა, მაინც მოაღწია... აი, იქ ცხოვრობენ მავ ბი-
ქის მშობლები, — პოლიციელმა ხელი გაიშვირა. მე
იქით არ გამიბრდავს. — ძლივს მიიტანა სასაზღვე სუ-
ლი. დაინახა შვილიშვილი. „შოი, ბებიას სისარულშიო“,
— ამოიკენესა საცოდავმა. ბიჭმა კი ვერ იცნო, დიდი ხა-
ნია არ ენახა, არც წერილი მიეწერა. სხვათა შორის, ერთ-
ნი შენეღვით ვერც ბიჭის მამამ იცნო. ბებიამ: რალა
ჩემი სიცოცხლე, თუ ჩემი შვილი, შვილიშვილი და მო-
ვალი არც კი მცნობსო და იქვე, კარის ზღურბლზე და-
ეცა და მოკვდა.

— მოკვდა?

— მოკვდა, აბა რამდენს გუძღვებს აღმამიანი. იცოც-
ხლე, მერე კი გაიგვს, ვინც იყო და წაიშინეს თავში ბე-
ლი, უბეგრეს სული და უკმის გუნდრუკი, მაგრამ
მკვდას თქვენში შევლის ვინმე?

— ვერა.

— ვერც ჩვენში... დაჯარიანდა ბიჭი, ჩავარდა ლოგი-
ნად, მისცა სიცხე: მე მოკვლი ბებიანო, — ამოღებდა.
თუ გადარჩებოდა, არ გვეგონა. ცოტა რომ მომჭობინდა,
წერილების წერა დაიწყეთ. აგზავნის და აგზავნის სო-
ფელში, მაგრამ ბებია საიქიოს იყო და საიქიოსთან ჩე-
ნი ფოსტაც ვერაფერს გახდა. ბრუნდება უკან ბარათე-
ბი, აგზავნის, ბრუნდება. ფოსტამ მუნიციპალიტეტში
იჩილა: წერილები უკან რომ ბრუნდება, ფოსტას ეუღ-
ლე მუშაობაში ეთვლებათ. აილო მუნიციპალიტეტმა და და-
დგენილება გამოიტანა, მაგრამ საიქიოსთან ისიც ვერა-
ფერს გახდა. ისევ ჩივილი, ისევ დავიდაბაბა და ბოლოს
დადგინდა: ასო და ათასი ბებია და ბაბუა მითრეგებულ
უპატრონოდ, სანამ საიქიოს წასულიან, ბიჭის ბარათები
მათ გავუგზავნოთ! მაგრამ ბიჭმა სხვა ბავშვების ბები-
ებისა და ბაბუების მისამართები ხომ არ იცის, ეს არც
მუნიციპალიტეტმა იცის. ამიტომ ბიჭი წერს წერილებს
ბებიას, დაღის ქალაქში, ექვებს, ვისაც ბებია და ბაბუა
სადღაც შორს ჰყავს მითრეგებული და წერილებს არ უგ-
ზავნის, აწერიანებს ზედ მისამართებს, მოათრევს ძალით
და აგზავნიანებს... ამ ბიჭს უნდა ვუამდლოთ, თორემ ამ
ქალაქის ბავშვების ბებიები და ბაბუები ამდენნახს და-
რ-ღით დაიხოცებოდნენ. ახლა ლეგულოვნე წერილებს,
მათ თავიანთი შვილიშვილების გამოგზავნილი ჰგონიათ,
უხარიათ, ცას უწვდებათ ხელი და რა მოჰკლავთ...

პოლიციელმა თვალი მოჰკრა, ყაჩაღანამ ეზოდან მსუ-
ქანი, ღონიერი ბიჭი გამოათარია. ღონიერმა პირაქით შე-

მოუტია, მაგრამ ამ დროს წესრიგის დამცველი იქვე გა-
ჩნდა, დამბაჩა ამოიღო და ფოსტისკენ ისე წააყვანინა.

ვაბამ ამ ბარათს შავ მტრედს და ვუშვებ. მე კი, რაკი
უკვე აგრილდა, ვიკიდებ გულანახადს და გზას ვადგები.

რევოლუციის კახანა ქანთველი ჭაიოსკევი

კობა გორბუნოვი

„შის წინაშე ისაბა უნდა დაგზარდო თავი, ვით მთელი რევოლუციი-ური ახალგაზრდობის წინაშე, რომელმაც ამაღლი მსხვერპლი ჩაიღო და ახლაც იღებს რევოლუციის საქმისათვის.“

„ქ ე ტ რ ო გ რ ა დ ს კ ა ი ა პ რ ა ვ დ ა“,
1922 წ. 25 აპრილი.

ლენინგრადაში ვინც ყოფილა და დაუთვალეობა ამ ისტორიული ქალაქის რევოლუციური ღირსშესანიშნაობანი, ის აუცილებლად იქნებოდა მარსის მინდორზეც, რადგან იგი ჩვენი რევოლუციური წარსულის წმინდათა წმინდა ადგილია.

მარსის მინდორი ლენინის ქალაქის ერთ-ერთი მოედანია, რომელიც სასახლისა და კიროვის ხიდებს შორის არის გაშლილი. ცარიზმის დროს აქ სამხედრო აღსულები იმართებოდა, წერთნას გადიოდნენ ჰუსართა და გრენადერთა ის ნაწილები, რომლებსაც მეფის სასახლის დაცვა ევალებოდათ.

ახლა მარსის მინდორზე მძაბა სასაფლაოა. აქ რევოლუციისათვის, ხალხის ბედნიერებისათვის თავდადებულ ადამიანები განისვენებენ. მუდამ ხალხმრავლობაა მარსის მოედანზე. უწყვეტ ნაკადს მოედინებან ლენინგრადის სტუდენტები, რომლებიც რევოლუციურ ადგილებს ეცნობიან. მოდიან დიდებიც და პატარებიც, მოაქვთ ყვავილები, რომ

პატივი სცენ ხალხის ბედნიერებისათვის თავდადებულთა ხსოვნას.

მარსის მოედანზე უამრავი იასამანი ხარობს. გვიან ვახაფხულზე და ვახუხულის დასაწყისში, როცა ნებისპირა ქალაქში თეთრი ღამეები იწყება, მძაბა სასაფლაო აყვავებული იასამნის ტყეს ემსგავსება.

სწორედ აღრიანი ვახუხულო იდგა მარსის ლენინის ქალაქში, როცა ნორჩი კორესპონდენტთა ჯგუფს ვახლდი. ის ყმაწვილები „ნორჩი ლენინელის“ რედაქციამ დააჯილდოვა ამ საინტერესო მოგზაურობით.

დიდი მღვდვარებითა და გულისყურით დაათვალიერეს ბავშვებმა ლენინგრადის რევოლუციური ადგილები და, რა თქმა უნდა, მარსის მინდორსაც ვეწვიეთ. ყმაწვილები ნელნებით, მდუმარედ მიჰყვებოდნენ ხალხის ნაკადს რევოლუციონერთა საფლავებს შორის, მოწიწებით კითხულობდნენ გრანიტის ფილებზე წარწერილ ვეარებს, დაბადებისა და დაღუპვის წლებს, ზოგიერთ ცნობას უბის წიგნაკში ინიშ-

ნავდნენ. ერთ ადგილას ბავშვები დიდხანს შეუყოვნდნენ.

— რა იყო, ბავშვებო, რას ელოდებით? — კვითხე, როცა მიეუხსნა ლოველი.

— ბავშვის საფლავია! — მითხრეს შეწუხებული ჩემი.

დაუხედე გრანიტის ფილაზე წარწერას:

პატარა არტიტ-ავიტატორის კოტე მღებროვ-ჩეკანს. 1913-1922.

წავიციებთ და უნებლოდ ასაკი გამოვიტვალე — 9 წლის ბიჭუნა! ნორჩი კორესპონდენტებიც და მეც დაინტერესდით, ვინ იყო კოტე მღებროვი? თავისი ხანმოკლე სიცოცხლის მანძილზე რით დამისახურა ის პატივი, რომ რევოლუციის საქმისათვის თავდადებულთა გვერდით განისვენებდა?

ბავშვებს სახელი და გვარი ეცნაურათ, ქართულს ჩამოგავსეს.

ჯერ ლენინგრადის პიონერთა გზების რედაქციაში, მერე მუზეუმში ზოგიერთი რამ დავახუტსტეთ „პატარა არტიტ-ავიტატორზე“.

მარსის მინდორის მძაბა სასაფლაოზე დაკრძალული ბიჭუნა წარმოშობით მართლაც ქართველი ყოფილა. კოტეს მამა ალექსანდრე მღებ-

როშვილი მესხეთიდან გახლდათ. მეფის არმიის მსახურობა ოფიცრის წინააღმდეგ, მაგრამ რევოლუციონერებს თანაუგრძობდა და ეხმარებოდა კიდევ. ერთხელ, თურმე, მისი ნაწილისათვის დაუვალვითაა პატიმარ რევოლუციონერთა გადაყვანა ერთი ბანაკიდან მეორეში. მისი ბრძანებით ჯარისკაცებს პატიმრებისათვის ბოთკალები აუყრიათ და ყველაინ გაუთავისუფლებიათ. თვითონ უცხოეთში გადახვეწილა და მხოლოდ ცარიზმის დამხობის შემდეგ დაბრუნებულა.

ალექსანდრე მღებრიშვილი მეუღლესთან ერთად მსახიობად მუშაობდა, მერე თვითონ შექმნა გიმრული მუშათა თეატრი, რომელიც პეტროგრადში ფორნტუ მამავალ წითელგვარდიელთა ნაწილებს ემსახურებოდა.

პატარა კოტეც მთელი დღეები თეატრში იყო, ესწრებოდა რეპერტორებს, წარმოდგენებს, აღფრთოვანებას ვერა ფრავდა, როცა სცენაზე რევოლუციონერები მტრებს ამარცხებდნენ და გამარჯვების სიმღერებს აგუბუნებდნენ. ძალზე მოსწონდა გიმრული პათოსით გაუღუნოლი წარმოდგენები, ბრძოლისა და გამარჯვებისაკენ რომ მოუწოდებდნენ მშრომელ ხალხს.

ერთხელ კოტეც პატარა რევოლუციონერის როლს დაეკადრა. შესანიშნავად შეასრულა. ამის შემდეგ ხშირად გამოდიოდა წარმოდგენებში, კონცერტებშიც მონაწილეობდა, კითხულობდა რევოლუციურ ლექსებს.

როცა იუდენიჩის არმია წითელ პიტერს შეუტია, კოტეცს მშობლები თეატრთან ერთად ფორნტუ წვიდნენ, რათა თავიანთი ხელოვნებით წითელი არმიის მებრძოლებს დახმარებოდნენ. კოტეცს რასაკვირველია, მათ ახლდა.

ცხრა წლისაღ იყო მაშინ კოტეც, მის მკერდში კი უკვე მებრძოლის ვაჟკაციური გული ძვებოდა. მართალია, შაშხანიანთ არ ებრძოდა რევოლუციის მტრებს, ამისათვის ის ჯერ ძალზე პატარა იყო, მაგრამ მტერთან საბრძოლველად ჰქონდა ბასრი იარაღი — მგზნებარე სიტყვა. იგი

რევოლუციურ ლექსებს კითხულობდა გატაცებით, მთელი გულით, მასში აქსოვდა მტრის სიძულვილის, საბჭოთა სამშობლოს სიყვარულის. როცა აღმინებდა უსმენდენ პატარა არტისტ-აგიტატორს, თითქმის ენერგია ემატებოდათ, მზად იყვნენ იბრათი ხელში მედრად დაეცვათ რევოლუციის მონაპოვარი.

კოტეც მგზნებარე ლექსები გაისმოდა აქ, სადაც ყუმბარები ფეთქებოდნენ და მტრის ტყვიები ზუზუნებდნენ. პატარა არტისტი იქაც კი ახრებდა შეღწევას, სადაც თეატრის არ შეიძლო მისვლა — სანგრებში, მიწურებში, ზარბაზნების ვეგრდით... განსაკუთრებით მოსწონდათ მებრძოლებს ვიქტორ პოუვის შესანიშნავი ლექსი „ბარაკებზე“. კოტეც ამ ლექსს განსაკუთრებული გრძნობით კითხულობდა:

ბარაკებზე, სად ჭაფუნოებს
მშრომელი უმანკო სისხლი სდიოდა,
სადა უწყველი დაზოცილი შორის
დაშაქვდა რაზმი მიმოდოდა,
სადაც დაზოცილ მუშების ვაჟი
განუთიხავდა ბლომად ევასა, —
სისხლით დაფორაშმა ჯალათთა რაზმმა
დააპატირა ბავშვი პატარა.
„შენც იბათი ხარ?“ — ჰკითხეს მაქაის,
„დასადაა რა?“ — მანაც მიუთხრა,
„მამ ჩაქვდ რაგში, უნდა დაჯგირბოთ,
მე პაუხისთვის სიკვდილი გერბო.“
დგას ბავშვი რაგში, თანაც უცქერის,
ვევრდო მდლო მუშებს როგორ მოცავეს.
ახლია რაგე, ერთ წუთის შემდეგ
მასაც დაჯგირბენ, მასაც მოკლავენ.
და უფროსებთან მიიჭრა იგი:
„სახლში მივადე, მომიციეთ ნენა!
თან საათი მაქვს წამოდებული,
დღესაც გუთუნის და შენაგნება.“
„აღმათ, გვატყუებს, ფეკრებს გაიქცე,
აბა, ვეთიხარი — სადა ვაქვს ბინა?“
„ვფიქვადარ ვაჩენს, არ ვაგუფილებოთ,
სახლს აქვეა, შადრევნის წინა!“
„მაშე წადი, წადი, შე არამზადავ!
არ დამენახო, გაეცა ჩქარა!“
გაქვდა ბავშვი და მთელმა რაზმმა
უწმინდა, ბრატად გადახარხარა.
თვალს მოეფარა, აღარ ჩანს ბავშვი.
უწინ ხარხარი მიიწე არ წყდებო.
მაგრამ უტყვად გაშუშდა რაზმი...
ამას რა ხედავს, მის წინ რა ხედობს
სისხლით დაფარულ ჭაფუნოებს?
გამოჩნდა ბავშვი თავგადაღობით,

მოდის კედლოდან, დგება ამაყად
და რაზმს მოპარავს ამ მოწინააღმდეგეში
„აბა, მეც აქ ვარ, ველი ბრძანებას“
„რაღას უღვახარო, მესროლოე ჩქარა!“
მაგრამ ქადაცულე ჯალათთა რაზმმა
„თოფები ზანტად დაბლა დახარა,
და იდგე, ბავშვი, უნდა სიკვდილს,
იღვა ამაყი და მოხლებლი
და იქვე ახლოს თითოდა სიკვდილი,
დამარცხებულ და შერცხველი.“

ბევრჯერ ატეხილა სროლა ლექსის კითხვის დროს, მაგრამ ბიჭუნა წარსს ან შეიხრიდა, იდგე სცენაზე თუ საენარში და გატაცებით განაგრძობდა ლექსის კითხვას.

კოტეც სხვა მხრივაც ეხმარებოდა წითელ არმიას. არაფრთხელ მიუღწევია მტრის ბანაკებში და მეტად ძვირფასი ცნობები მოუტანია რევოლუციის დამცველებისათვის.

სამოქალაქო ომი რომ დასრულდა, ბიჭუნა მშობლებთან ერთად პეტროგრადში დაბრუნდა. გამოდიოდა ქარანებში, წითელიარმიელთა და კომკავიერების წინაშე, მისი ლექსები კვლავ აღაფრთოვანებდა მსმენელებს. ომი კი აღთავარდა, მაგრამ მტერი მიიწე არ ცხებოდა. არაღმალურად მოქმედებდა და ყოველნარიად ცდილობდა ხელი შეეშალა ახალგაზრდა საბჭოთა რესპუბლიკისათვის. მათ არ მოსწონდათ პატარა აგიტატორი, საბჭოთა ქვეყნის მგზნებარე პატრიოტი, რომელმაც ბევრჯერ ამხლია მათი ზნელი ზრახვები. მისი ხელში ჩაგდება სურდათ, მაგრამ მამაცი ბიჭუნა ყოველთვის ახერხებდა თავის დაღწევას, ერთხელ კი...

ეს იყო 1922 წლის აპრილში. შინ დამით ბრუნდებოდა კოტეც. გვიანი იყო და ტრამვაიში მარტოდმარტო იჯდა. სწორედ იქ ჩაიგდეს ხელში იტაქვეშეულმა ბანდიტებმა. ვაჭმანიც მათი დამეკაში იყო და პატარა კომუნარის ტრამვის ქვეშ ჩააგდეს.

ეს საშინელი ამბავი სწრაფად მოედო მთელ პეტროგრადს. გაზეთი „პეტროპოლდესკაია პარადა“ 1922 წლის 25 აპრილის ნომერში წერდა: „მის წინაშე ისევე უნდა დაჯანაოთ თავი, ვით მთელი რევოლუციური

ახალგაზრდობის წინაშე, რომელმაც აშლინ მსხვერპლი გაიღო და ახლაც იღებს რევოლუციის საქმისათვის“.

მის ცხედართან მოდიოდნენ და თავს ხრიდნენ ჯარისკაცები და მულაქაურები, მუშები და მოსწავლეები...

რევოლუციური პეტროგრადის საბჭოს გადაწყვეტილებით პატარა გმირი მარსის მინდვრის ძმთა სასაფლაოზე დაკრძალეს. მისი ნეშტი საბრძოლო დროშაში გაახვიეს და ისე ჩაასვენეს კუბოში, რომელიც მაღალშემართული მიქონდათ წითელვარდიელებსა და მუშებს.

ასე დაიღუპა რევოლუციის პატარა ჯარისკაცი კოტე მღებრიშვილი, რომელიც ლენინის ქალაქში მშრომელი ხალხის ბედნიერებისათვის დაფერფლილ ადამიანთა გვირგვინ განისვენებს სამარადისოდ.

კოტე უშიშარი ბიჭუნა ვახლათ, უყვარდა მეგობრები, საბჭოთა სამშობლო, გატაცებული იყო თეატრით, შეტრფვდა სიცოცხლეს, მის თვერღში პიონერის გული ძვრდა, თუმცა ის პიონერი არ ყოფილა. სწორედ იმ წელწიწად შეიქმნა ჩვენს ქვეყანაში პირველი პიონერული რაზმები, როცა რევოლუციის პატარა ჯარისკაცი დაიღუპა. რომ დასცლოდა, ის იქნებოდა სამავალით პიონერი და მუდამ მწყობრის თავში იდგებოდა მარჯვენა ფლანგზე.

ლენინგადიდან რომ ვებრუნდებოდით, ჩემი თანამგზავნი ნორჩი კორესპონდენტები ვულაწყვეტილი იყვნენ იმის გამო, რომ საქართველოს პიონერები არ იცნობენ პატარა თანამემამულის გმირობის ამბავს, კოტე მღებრიშვილის სახელი მათთვის უცნობია და არაფერი გაეკეთებულა მისი სხონის უკვდავსაყოფად.

სამართლიანი შენიშვნა იყო, ამაზე წერდი კიდევ ვახუთში, მაგრამ ნაბიჯი არც შემდეგ გადადგმულა.

რევოლუციის პატარა ქართველი ჯარისკაცის სახელი უფრო ხშირად უნდა გაისმოდეს პიონერთა შერეობებზე, უნდა იყოს მისი სახელობის ქუჩა, სკოლა, პიონერთა რაზმები...

კარგადი ჩენთა

ბორის კაპოვი

ზსტავრი
ს. ბროდნიოვა

მ ო თ ხ რ ო ბ ა — ი ა ე ა ბ

— კი მაგრამ ორლოვმა მითხრა, რომ უცბად დაუბრუნეთ თავისი ჯილდოები.

— ორლები ცალკე გვეპონდა შენაბული, სახლში...

— მოითმინეთ, გამახსენდა გაიდარის და მიხეილ ივანეს ძის ერთი საუბარი. ზუსტად მასსოვს — ეს არცადი პეტრეს ძის უკანასკნელი მოსვლა იყო. საერთოდ, ის მუდამ ნალისიანი იყო, ხუმრობდა, ბავშვებს ეთამაშებოდა, გამოცანებს ეუბნებოდა. ზოგჯერ დადგებოდა, მიყურებდა, როგორ ვტრიალებდი ღუმელთან, მეტყვოდა: „ქე, მასპინძლო, რა ყოჩაღად აცბო პურისო?“ იმ საღამოს კი არც გაუღიმა. ჩერჩოვლით უსუბრეობდა მიხეილ ივანეს ძეს და რაღაცს დაბუკითებით უმეტყვებდა. ლაპარაკი რაღაც ქალაღებზე იყო. საიდუმლო საბჭოზე ნაკლებად მნიშვნელოვანი არ არისო.

— თუ დიანახეთ ის ქალაღები? გაიდარმა ჩანთიდან ამოიღო რამე? ხელში ცეცირა რამე? მაგიდაზე წყყყო?

— მაგიდაზე არც ერთი ფურცელი არ ყოფილა, ეს კარგად მასსოვს, იმიტომ, რომ სუფრას ვშლიდი. ვანშიობისასაც აღარაფერი თქმულა ქალაღებზე. მართო ეს თქვეა კარგადი პეტრეს ძე?

— ჩემი ბიჭი მომეპარა. ბოლო თვეებში იშვიათად ვხვდავდით ერთმანეთს. ერთ სცენარს რომ გამოაჩვენებდი, მეორეს ვიწყებდი. არასოდეს არ მეცალა. ახლა კი არ ვიცი, ვეღირსები და?..

უბედურება

პარტიზანული რაზმის უკან დახვევის შემდეგ პოლიცეებმა გული მოიციეს. ქმარმა მითხრა, მთავალთვალეებნო. დამით მიხაბლოვკაში გადაკედით და თიან დავექირავეთ. ერთხელ სამი ლეტიანველი პოლიციეა მოვიდა, მიხეილ ივანეს ძე შემოიყვანეს და მითხრეს, აბა სწრაფად გააჩაფხო, მიგვყავსო.

როგორც ბურანში მყფნა პური, მო-

გარქმელა. იხ. „პიონერი“ № 12, 1978 წ. № 1. 1979 წ.

ზარშული კარტოფილი და ქონის ნაჭერი გამოუყვარი. რამდენიმე წამით მარტონი დაეწიო. ქმარმა მიჩურჩულა, იქიანდ შევატყობინებ, სად მაქვს დაფლული ყველაფერიო.

გელომაზეოვში წაიყვანეს.

მეორე დღეს ციხეში მითხრეს, შვაციო ჩვენთან არ არის, დამარხებულია. სასახლეოზე წავედი, ვილაკ უკნობმა სანახევროდ ამოვსებულ საფლაოთან მიმიყვანა. ჩემი ქმარი იჯდა, მუხლებზე თავისი ძველი პიჯაკი ედო. პიჯაკის ჯიბეში ბარათი დაგინახე. შიგ ეწერა: „ანია! დამეციხეს. უნდოდათ გავეთო, სად ვშოვლებოდი ამოვსებულ ბლანკებს, რომ უკლებსი ცალკეუმი მყოფთ ვაძლევდი. ახაფერი არ მიოქვამს. ბავშვებს გაუფრთხილდით...“

— საშალავზე არაფერი ეწერა... არც შეიძლებადა ასეთ ბარათში სამალავზე რაიმე ცნობა ყოფილიყო.

— იქნებ თქვენი? შეილები დამეცმარონ სამალავის მოძებნაში? — ვითხე მე ანა ანტონის ასულს.

— ნახეთ ვასია. თუმცა ვალოდიას უფრო ეცოდინებოდა. ომის შემდეგ როგორცდა ვთქვი: „წინებმ რომ მოაკითხოს დამეცმენტებს, რაპასხები უნდა გავცეთო-მეთქი“, და ვალოდიან მომიგო: „თუ პაჭირო გაცხა, ვიპოვითო“.

— ორივეს ლეტიანვაში მივიწვევ. — ვალოდი აღარ არის, — ხმამალა თქვა დედამ, — ვალოდი... მოკლეს. 1955 წელს ბანდიტმა გულში ჩაარტყა დანა.

შაბაულის შეცდომა

1941 წლის 4. ოქტომბერს ვალოდიან შვაციო ოზიორიშვილიან მომავალ ბილიკს უთვალთვალეებდა, ვასია კი, შორიასხლოს, — სიცვის ვუსას. მამამ გააფრთხილათ, ხალხი უნდა მოვიფიქსო.

უცებ კარტოფლი ნაბიჯების ხმა შემოგნდა. სამხედროები ყოველდღე მოდიოდნენ მათთან. ორი-სამი კაცი. ახლა კი ძალიან ბევრი ხალხი იყო.

„გერმანელები“ — გაფიქრა ვალო-

დამ. მამასთან გაქცევის დრო აღარ იყო და საფრთხე რომ როგორმე ეცნობებინა, შენიშნულმა იყინა:

— ალტ! ვინ მოიღს?!
მერე ვერაფრით ვერ ახსნა, რატომ შესასხა ეს გერმანული სიტყვა, რომელიც რამდენიმე დღით ადრე მტრის ჯარისკაცებისაგან გაიგონა.
ინავე წამს ვალოდიან დაინახა მისკენ მიშვრილი ავტობატებისა და რვეოლუტორების ლურჯი. მერე კი მეთაურმა ბრანაგინი დაბლა დასწია და ჰკითხა: „სხვა გასართობი არაფერი გაქვს? სად არის აქ მეტყვევის სახლი?“

ვალოდიან თავდაღუნული ვაუძღვდა სტურბის ქობისაკენ.

გერმანულ ჯილდო

თათხში იმდენი ხალხი იყო, რომ ზოგი იატაკზე კი ვიდა.

— აქ დაჯერე, — უთხრა ვალოდიანს ბეტეგანბინერმა რიგითმა ჯარისკაცმა და ვეება ხელოსელი დაარტყა მერხს. — გაიყინე? — კითხვა შემდეგ და ორი ცხელ-ცხელი კარტოფლი, პურის ნაჭერი და ხის სამართლე დაუცვა წინ. მას ფართო სახე და ავამოფოფურად შემუაბებული ქუთუთიანი ჰქონდა. ჯიბის ზემოთ ორდენი უბრწყინავდა.

— არაღი პეტროვი, გააგრძელებ, — უთხრა მას მილიციის კაპიტანმა.

— ახალი მსმენელი შემოგვატყდა და გავიმთვრე. გერმანელებმა სემიოხოვის ტყეში ოლქა შემოგარტყეს. პოლკოვნიკმა ოროლოვმა, — მუშობილმა მფრინავებ მიანიშნა ვალოდიანს, — დაწერე ვეება გაზაფხენა. რაც საჭირო იყო, გაგივე და კიველი ენობა მოვიტანე, რომ ძალიან მძიმე მდგომარეობაში მოხვედრილიყო ჩვენი დიდი არმიული დაჯგუფების მტაბი.

ვალოდიან თავი ასწია, ამაყად გადახედა მშას — დარბაისიკმა კაცმა, ორდენისანმა, სოფლისკაც იგი პირველად ხედავდა, რამდენი ვაწყვიტა, რომ მისთვის, ბიჭისათვის აუხსნა, რაზე იყო ლაპარაკი...

მეზობლად მჯდომი კი განავრობდა: — პოლკოვნიკისგან რომ გამოვედი, დავინახე, რომ ბანაკში ახალი კაცი დასეირნობდა...

— თქვენი რა ყველას სახეზე სწნობდი? — კითხვა მილიციის კაპიტანმა.

— ალექსანდრე მაკედონელს თავისი ლეგიონერები, ასე — სამოციოდ ათასი კაცი, ყველა ახსოვდა. მაგრამ ის ახალგაზრდა ლეიტენანტი სხვა რამემ გასცა: ახალთახალი ზურგნათიდან კარგად დიდი პური მოუწადა; ჩვენ კი უკვე სამი დღე იყო, პური კი არა, ერთი ცალი კარტოფილიც არ გვენახა. შეიძლებადა გერმანელების მოგზავნილი ყოფილიყო — ახალი ტანსაცმელი ჩააცვებს, და ისიც შეიძლებადა, საწყობის აფეთქების წინ

კაცს ის ჩაეცვა, რაც კი რამ იქ უკეთესი ხანა.

— მე ვიფიქრე, რომ გერმანულმა აუკრატულობამ კიდევ ერთი მათი აგენტი დაღუპა, „პარაბლუმში“ ამოვიღე და ლეიტენანტი პოლკოვნიკთან ჩაიყვანე, სულ ვე იყო?

— რიგითს ვაგინია. მერე ხევალა აუტყდა. სული რომ მიითქვა, უპასუხა:

— კარგ რომანს, კაპიტანი, ვერასწორებს ვერე გამოიყინო, როგორი ბოლო ექნება. მიუწერი ლეიტენანტი ოროლოვისკენ გაექანა.

— მეტყობა მაინც მოგზავნილი იყო, არა? თუ... შვილი ხომ არ გამოდგა?

— არა, მხოლოდ და მხოლოდ ნაწილი. და თურმე ასეთი ამავეი შევეთხვა. ალექსანდრე ტყეში არმიული დაჯგუფების მტაბში მუშაობდა. გერმანელებს ქვეითი ჯარითა და ტანკებით გადაწყვიტადა შტაბის ხელში ჩაგდება. მაშინ მეთაურს გამოეძახებინა და ეთქვა:

— ლეიტენანტი, გიბრძანებ თავი დაღლით ამ მახეს, ცოცხალი გადარჩე და ჩვენთან მიხვედი მოითხოვე, რომ ბუდითთან ან ტიმოშენკისთან მივიყვანო და უთხარი: გენერალი მტრის ტყვედ არ ჩაიარა — თუკი, რომ დაგიჯეროს, აი ეს ჩაიღებ, — უთხრა ვასრეკლავი მოხესხა და ხელში ჩაეღო მისთვის. მერე მისი განკარგულებით დაცვისთვის შევიდა სროლა აეტიქნა, რომ მოწინააღმდეგის ყურადღება აერიდებინა მისთვის. ლეიტენანტი დაღლიდა გაეღწია. დასახლებულად ერთ კოხში გაჩერებულიყო. დასახლების კი ეს ოქროს ვარსკლავი პურნი ჩაეტანებინა გამოცხობისას.

მე ვუთხარი ჰაბუკს, რომ მარშლისათვის გადაეცა. როცა ფაშისტური ტანკები მტაბთან გავიდნენ, გენერალმა თავი მოიკლა.

ლეიტენანტი ატირდა.

მაგიდასთან სიჩუმე ჩამოვარდა.

— ფაშისტებსაც სომ შეეძლოთ ასეთი ვარსკლავი გაეკეთებინათ? მერე კი მოგზავნილი ლეიტენანტისთვის გადაეცათ? — ჩურჩილით იკითხა ვალოდიანმა.

— შეეძლოთ. მაგრამ ყველა ძილის, ისევე, როგორც იარაღს, თავისი ნომერი აქვს. თუ ლეიტენანტი მშვიდობით ჩაიტახს ოქროს ვარსკლავს, მას მოსოფლი სხრ კაჟისთვის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდენტმა გადააწავებინა და ექი, ჯილდოების განყოფილებაში, უკმადა დაადგენენ, ვის ეკუთვნოდა იგი.

მეზობლივ ანახ ჰქვილა

— ბიჭო, თქვენი სადა სწავლობდი? — მიმართა ბიჭებს ვევედი მჯდომმა.

— მე გზაფხულზე დავამთავრე პედაგოგიური სასწავლებელი, ვალოდიან კი მესამე კურსზე გადავიდა, — უპასუხა ვასიამ.

— მამ ალბათ საბავშვო ლიტერატურაში ჩათვალა ჩაბარები — გაუხარდა სტუმარი, თვალები მიჭურჭა და ახმადალა და დიწყო:

— „მოდი, სვეტლანა, შენი ვარდისფერი კაბა ჩაიცვი, ჩამოვიღო ღუმელი უკან ჩემი სალაშქრო ჩანთა, ჩავაწყობ შენ შენი ვაშლი, ჩემი თამბაქო, ასანთი, დასა...“

დიღასა შეუხვეწებლად კითხულობდა, მერე გაიჭრა და ჰკითხა მძებს:

— ბიჭებო, რა წიგნიდან ვკითხულობოდ?

— „ციცხფერი ფინჯინიანი“, — წყენით უპასუხა ვასიამ, ასეთი უბრალო კითხვა რატომ მოეცათო.

— ვინ დაწერა „ციცხფერი ფინჯინი“? — როგორი არ იყით? — გაიკვირვა ვალოდიანმა, — ვინ და გაიღარდა!

— არა, მართლაც? — პირველად მესმის. ვაგარის მისხვედით ეტყობა ან ყაბარდ-ბალყარებიდან არის, ან იქნებ სულაც თურქულიადა.

— არა მამასელია, — ვეღარ მოითმინა ვალოდიანმა. — ნამდვილი გვერი გოლიყოფია. მწერლები სშირად იცვლიან გვარს.

— თათხში სიჩუმე ჩამოვარდა. სკუმრებს სახეზე ოღნავ შესამწმენი ოღილი დაეფოხიდა და ამ სიჩუმეში არადად პეტრეს ძემ აუჭრებელად წარმოთქვა:

— ჰოდა, მე ვარ გაიღარი.

მაგრამ ვალოდიანს მოტყუება ადვილი არ იყო.

— თუ მე „კაპიტანის ქალიშვილი“ ვიცი ზეპირად, ისე გამოიღს, რომ პუშკინი ვარ?

ატყდა ხახარია. ვალოდიანს ცოტა შეგვლოდა კიდევ მეზობლები: „ისეზმრა კაცმა, რა მისხდა მერეს!“

— არ გეყურებო, — მოიბოდიშა, — გაეკეთებულეც ვიცი ზოგჯერ, წამოვითრეხ ხოლოდ რაბეს.

— რაც არის, არის, — დაემორჩილა მეზობელი და ვალოდიანს მუქი წითელი წიგნიც დაღლი უწი. ზედ ოღილის ასობით იყო ამოტყვიფრული: „სხრ კაჟისთვის მწერალთა კავშირი“. ვალოდიანმა ხელის კანკალით გაშალა წიგნაკი. მარცხენა კუთხეში მეზობლად მჯდომის ფეცისურათი დაინახა და ხმაძალდა წაიკითხა: „გაიღარი — გოლიყოფი არადად პეტრეს ძე.“

— სწორია, — დაინახა ის, — მაქვინ გორკის ხელმოწერა.

— ასლია კი, მოქალაქე, — ოფიციალური კითხით წარმოიხატა ვალოდიანმა, — წარმიდაინებთ ვალოდიან, რომ პუშკინი ხარ.

გაიღარი იყინოდა და მადლიერი თვალებით შეაყურებდა ხან ვასიას, ხან ვალოდიანს.

— ჩვენს თათხში წამოხდით, საწული ვეაქვს, თბილა. არ გინდათ? — ჩურჩულით უთხრა ვალოდიანს სტუმარი.

ვალოდიას და ვასიას ოთახად ღუმელს უკან მიკუნჭული ნიში ითვლებოდა. აქ პატარა მავიდა იდგა, წიგნების თარო ეკიდა. აქეთვე გამოდიოდა რუსული ღუმელის საწოლიანი კიდე.

არკადი პეტრეს ძემ ჩექმები გაიძრო, ჭამარი მოიხსნა, ნეტარებით ამოიქმინა და ჩანთის მოუსხსნელად პირაღმა დაწვა. ვასიამ ბალიში მიაწოლა, ვალოდიამ ქურჭი დაახსურა და ჩანთა რომ მოხვდა ხელთან, უთხრა:

— გადაგდეთ ეს თქვენი აირწინადი. სხვა სამხედროებმა რა ხანია მოიშორეს.

— აირწინადი მეც მოვიშორე. ჩანთაში კი ჭალადლები მაქვს.

— საიდუმლო ჭალადლები?

— არა, ჩანაწერები. მერე მუშაობისას დამჭირდება.

— როგორ მუშაობთ? — ჰკითხა ვალოდიამ და საიდუმლოს გამამაშკარავების მოლოდინში გაიჩინდა.

— სულ უბრალოდ. სუფთა რვეულს ვიღებ და ფანქრით ვწერ. თუ ფანქარს წვერე წაასტყდა, ჯაყვით ვიღი.

ვახშმობის დროს ერთად გატარებული ერთი საათი ეყო ვალოდიას იმის გასაგებად, თუ რა შეუმჩნეველი ზღვარი ამორებად გაიდარის ნათქვამში სუმრობასა და სინამდვილეს, და ამიტომ თვითონაც შეტევასზე გადავიდა:

— აბა თუ გვაჩვენებთ თქვენს რვეულს?

— რად გინდა? — გაუკვირდა გაიდარს.

— მინდა ვნახო, რამდენი შევლომა გაქვთ. გაიდარს გაეცინა, მერე ისევ ხელუშვად აუტყდა, ვალოდია ღუმელიდან ჩამოსტკა და ჩაი მიუტანა...

„ვალტარის“ სისტემის პისტოლები

— აბა, კიდევ გვაჩვენეთ გოგის ხელმიწერა, — სიხოვა ვალოდიამ.

არკადი პეტრეს ძემ გიმნასტურის ჯიბიდან ჯერ პატარა მონიტორული „ვალტერი“ ამოიღო და მერე წითელყლიანი წიგნაკი.

ვალოდიას და ვასიას ბევრჯერ იარაღი ენახათ, ჩვეუბურიც და ნადავლიც. და რომ დაინახეს ეს ერთი ბეჭედი „ვალტერი“, რომელიც მხოლოდ მცირე მანძილზე სასროლად ვარგოდა, გაეღიმათ.

— რად გინდათ? „პარაბელუმი“ ხომ გაქვთ?

— „პარაბელუმი“ მტრისთვის არის, — მიუგო მათ არკადი პეტრეს ძემ, — ეს სათამაშო კი, — და „ვალტერი“ ისევე ჯიბეში ჩაიღო, — ჩემთვის. ალყის დროს ათასი რამე შეიძლება მოხდეს.

გაიდარს ყველა გულჩახვეულად თვლიდა. სინამდვილეში კი ის ჩუმი იყო. და დღეს თუ გულღია გახდა, ამის მიზეზი იყო ცხელი ჩაი, საწოლის თბილი აგურები და ჭკვიანი, ცნობისმოყვარე ბიჭების მიამატური მომხიბვლელობა.

მხოლოდ ახლა იგრძნეს ბიჭებმა, რომ მათ ოჯახში არკადი გაიდარის გამოჩენის დღესასწაული გაიდარისა და ყველა დანარჩენი სტუმრებისათვის სასიკვდილო საფრთხეს ნიშნავდა.

მოგონება „მოხავალზე“

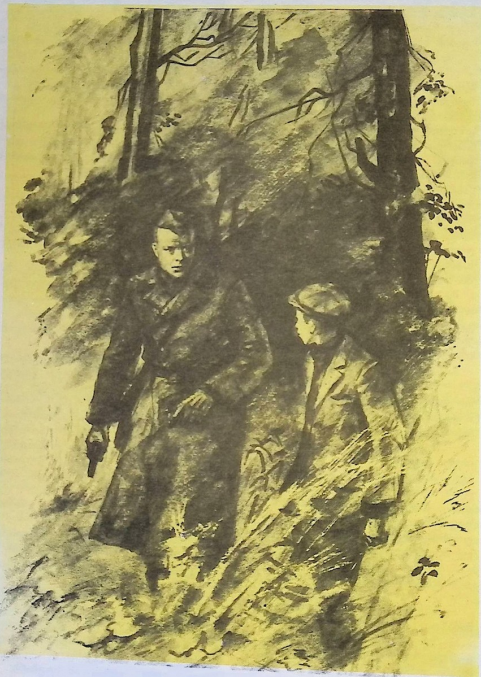
ეტიტომირში წავედი. იქ ცხოვრობდა ვასილი შვაიკო. მასთან ვაკავშირებდი უკანასკნელ იმედს სამალავის პოვნისა.

ვასილი მიხეილის ძე კართან შემომეგება.

— მწერალთა კავშირის არქივში ვალოდიას წერილია შემონახული. — კუთხარი მე. — იწერება, გაიდარის მეგობარი ვიყავიო. თქვენა?

— მე უფრო იშვიათად ვსვდებოდი არკადი პეტრეს ძეს, ვიდრე ვალოდია. მაშამ მოვალეობები გაგვიანწილა. ვალოდია მეგავშირე იყო ორლოვის ბანაკსა და ჩვენს ბინას შორის. მე კი სახლს ვევილიდი, საჭმელზე, შემაზე ვზრუნავდი, პროდუქტები მომეინდა, დედას ვეხმარებოდი.

...ერთი თავდასასვალი კი შევკვამთხვა მე და არკადი პეტრეს ძეს. ერთხელ თივაზე წავედიო. ჯარისკაცებს ქონახებში ეძინათ და ღამ-ღამობით იყინებოდნენ.

თავა კი ქვემ დასაგებლად კარგია და ჭკურუტახების დასაცობად.

საზიარო დატვირთვით და უკან გამივარდნით. მე სულაზე ვიღვივებ და ცხენს მივფრევი, არადა პეტრეს ძე კი თავაზე წამსკუბდა. მშვენიერი დღე იყო. მუშე გამოიხიდა. არადა პეტრეს ძეს, ეტყობა, დასობა და ჩაქვანა. ციკლი ვორაბი მივადევით. მე ცხენს მათრახი გადავუჭერ, რომ ადამირი სწრაფად ავიღო. ზვეთ ტყვიასვეთ ავირბინეთ. ეს სავეოდ მუქუნა. მოვიხედე — ჩემი მუჭავრი არსად არის. შემეშინდა. საზიარო გავაჩერე და უკან დავბრუნდი. ვხედავ — მირბის.

— რა მუერმე ხარ? მგზავრი და-კარგე?

მე ერთთავად გაწითლებული ვიდექი — ბავშვობიდან ცხენებთან ვარ შეჩვეული. ჩემს დღემი არ დამპარანია, ჩაკვი ჩამომყარდნისდეს. ეს პირველია. მა-პატეთი, თუ შეიძლება.

გაიადრი აუკარნულად ამობღდა თი-ვაზე, მოხერხებულად ჩამოვდა და ღი-მითლი გამიცხადა:

— რაკი პირველია, მოპატეობა, მაგ-რამ მევაღინებოა რომ დაეკრევაბი, უს-თოდ გამოუტყდი ამხანაგნი, რომ ტყე-ში მწერალი დაკარგე, მერე სტუმრად ჩამოვალ და შევაბოშებ.

აი, ეს ჰქონდა ყველაზე გასაოცარი. პიტლურებში აქვე იყვნენ, რადისი ვერ კიციხნდით. სახანაიო ხმა დადილი და სოფლად. გაიადრი კი მოვიღებდა რომე-ლიმე პატრინაული ოპარაციის შემდეგ, ავტობუსი უკუსხედი და დავღდა. ჰქანის და რეოლვერის მოიხსინდა და ლურსმანზე დაქიფუნდა, მხარზე მარტო ჩანთა და-იტოფუნდა და დაედგობა. სულ ცოტას შემუშამდა, ხარბად დაღვდა ჩაის და მო-მავალზე დაიწყებდა ლაპარაკს.

— როგორც კი ჩემი დეპეშა მოვიგათ, მამნივე ბილეთები აიღეთ და შერეო უხანი ჩემთან გამოიკრიფეთ. დაგვადე-ბითი. თუ თქვენ ვერ ჩამოსვდით, მე ჩამოვალ. საშუალებას ჩამოვიცხებ. მევე ამ მაკიდას მივესხმებით ყველანი ერთად და დავიწყებთ დიდი-დიდი წიგნის წერას.

— არაკი პეტროვიჩი! მე თქვენი წიგ-ნი მინდა, რომ მარკუთი, წარწერთი. რა-კი მიბრძანეთ, რომ გავკეთო ჩაჩატა-რი თემაზე: „როგორ დაგვარგე ტყეში მწერალი?“, საბუთი მჭირდება, თორემ ბავშვები არ დამიკრებენ გაიადრი გაილიძე.

— გამარჯვებას რომ ვიხვიებთ, მე-რე მომწერე, გინდავ შე არ ვყოფი, ჩემი მდივანი გამოიგზავნის წიგნებს. ადრე წიგნს გუნებამი ვთხოვადი, მერე შემსენა-ვის ვუთხრობდი და ის ბეჭდავდა. ახლა კი ჩანათაში იმდენი ჩანაწერი მიმოიგრუდა, რომ კარნახი ყოველდღე დამჭირდება და

პირადი მდივნი დაუსმარებლად საქმეს ვერ გავუქვებ.

...ომის დროსაც კი არაკი პეტრეს ძე ყველაზე გულახდილი ბავშვებთან იყო. თითოშეტი წლის მშვერად ვგონას ნაბა ილიაშემოს და მეტყვეის შეიღებს გაიადრი მან თავიცი ფუქრის იმასე, თუ როგორ იმუშავებდა გამარჯვების შემ-დეგ...

იმიდის ნაპარჩაალი

— იცოდით, რომ გაიადრი მან თავისი ჩანთა მიზელი ივანეს ძეს დაუტოვა?

— სამხედრო პროფესიამ მამას საი-ღუმლის შენახვა ასწავლა.

— სამალავზე თუ იცით რამე? სახლ-თან ახლოს იყო?

— რა თქმა უნდა. რაც შეიძლება ნაკლები დრო უნდა დაკარგულიყო ყო-ველდღიურად საბუთების გადამაღვანი.

— ვითომ ვალოდიამ იცოდა?

— ვალოდია მშვერავი იყო. შვიდიქე-ბილად შემთხვევით გავეყო, ანდა პირიქით — ვაგზარას: რაკი მიმაღავენ, გავეყვები და გავივებ.

მინდა ვალოდიას ერთი საქციელის შესახებ ვიამბო. ჩვენთან სტუმრად მომსვლილი სამხედროები ხშირად გვასა-ჩუქრებდნენ. მე და ვალოდიას სამი პის-ტოლტეტი მოვიკრიფოდა. უფრო ახალი რომელიც იყო, მამამ გამოვგარათა. მერე-რაც ვალოდიას თვალთვალად დაუწყეს, სა-გაფრთხილა, ჩვენი ბრანიონები გას-წარაფოდ გადავექვამლა.

ვალოდიამ საწოლქვეშიდან ფეხბურ-თის ბურთი გამოიღო, კამერა გახსია, შიგ პისტოლტეტი და ვაგზარას ჩააწყო. ტყეში წავედით. ორმო ამოფხარეთ ვა-ლოდიამ ჰრიბიდან კომკავშირული ბილეთ-ი ამიიღო, „შენიცი მომეციო!“, მითხრა და ისინივი კამერაში ჩადო, ამ დროს მი-სი ბილეთიდან უჯრადებიანი ქაღალდის ფურცელი გადმოვარდა, რეკულის ფურ-ცლის მეთხილდი იქნებოდა, ორად ბაქე-ცილი. ვალოდია საჩუაროდ სწვდა და ისევე ბილეთში ჩადო, მე დავიხტურედე და ვკითხე: რა გაქვს-მეთუ მან და დასე-რილი?

ვალოდია შეუბა: „არაფერი“. მერე ტყავის საბუთავი შეკრა და ბურთი სწრაფად ჩაფული ორმოში.

ახლა იმს ვეიქრობ: იმ ფურცელზე სამალავის შესახებ ხომ არ იყო რამე?

— ხომ წამოხვალთ ჩემთან ერთად ლეპლიავაში?

— ანა რისთვის ვიამბობთ ყველაფერ ამას?

მეოთხელი საუბარის შემდეგ

ვალოდიას იმ იდუმალი ბარათის ისტორია უროდავარ მხანს იძლეო-და გინდავ ბარათი სულ სხვა რამეზე ყოფილიყო მახვი მეტყვეობა ყოფილ კარ-მიდამოზე შეიძლება რაიმეს-

თვის კიდევ მიმეცლია, ვთქვით მიმე-გნო სამლიტრიაში საწოლილე კალი. საბათის. რომელიც დღემდე შენახული ნივთად გადამაღული ეს კვირვალაა ჩინო საბუთი იქნებოდა იმასა. რომ სამალავი არავიღებ, და ხელფებს გა-გვისხიდავ გათხრების ფართო ფრონ-ტიტ საწარმოთვლად.

...1966 წლის ოქტომბერში 25 წე-ლი სრულდებოდა არაკი პეტრეს ძის დაღუპვინა. გაიადრის მებრძოლმა ამხანაგებმა, ყოფილი ლიტენანტე-მა ს. აბრამოვმა და ვ. სკრიპნიკმა შე-მატყობინეს, რომ განზრახული ჰქონ-დათ 26-ისთვის ლეპლიავაში ჩასული-ყვენენ... მე ვუპასუხე, რომ მეც ჩაი-ვლოდი. და ვასილი მიხეილის ძე შვაი-ცილივი მივეწერე მიხეივერთობად.

26 ოქტომბერს პირქუში დილა გათე-ნდა. ხეგბის ფოთლები დასცივრილად და გამოშვლებული იდგნენ. ცირდა. რაკიომის გაჩუკმა ლეპლიავის სიფ-ლაბაბუსთან მივეყვანა. იქიდან კი ფეხით გავედქმეთ გზას.

ჩვენ ხუთნი ვიყავით: სერგეი აბ-რამოვი, ვასილი სკრიპნიკი, შვაიკო, რაკიომის ახალგაზრდა მძლილი იურა და მე.

ხეუბს შორის ნაფლეთ-ნაფლეთ ცეც-და ჰაობიბიდან წამოსული ნისილი. ფეხქვეშ სველი ფოთლები შროალებ-და და სირქუში შორს მხიანდებოდა ჩვენი სწრაფი ნახიჯების ჩქარა.

ბილიკის ლეპლიავის გარეუბნისკენ მივეყვით. მარცხნივ მიწაყროლი იყო. მარჯვნივ — ბურქნარი. წინ, კრინიგის ლიანდაგზე, რალეც შემობა მირანდა ჩამუჭებული. ოცდახუთი წლის წინ ამ გზით მიდიოდა ხუთი პა-რტიხანი.

ბურქნარი უცხად გაიღა და თავი-სუფალი სერგეი გადაიმალა. გაისმა აბრამოვის ავგუნებელი ხმა:

— შეხედე, ვასილი ივანოვიჩ, ჩვე-ნი მინდორი.

მინდორი თხუთხეტი მეტრი სივანი-სა იყო და აქ სამოცდაათი მეტრი სიგრძისა. მარცხნივ, მიწაყროლი პირზე გზის დარჯის ფიციტული ჯი-ხური იდგა: ჯიხურის პირდაპირ კი, მარჯვნივ მხრიდან — ხეგბს შუა გაჭ-რისილი გზა თუ ბილიკი პროხოროვი-სკენ მიემართებოდა.

აბრამოვი და სკრიპნიკი ბილიკის ცოტა აქეთ. ფიჭვებისკენ გამოტრია-ლდნენ, იქ, ხეგბს შორის გაჩენილ მცირე ღრმულთან შეჩერდნენ და სიტყვი ფედრტის ძემ თქვა:

— აი აქ გაჩერდით დასასვენებ-ლად საინტერესოა, რამაქეინი რჩებო-და პრახოროვის გამაღვი.

სულ ორმოცდაათი ნახიკი დავით-ვაღე.

— თავისათვის ვერ მიპატეობია,

— ჩემად წარმოთქვა სკრიპნიკმა, — როგორ გავუშვით მანინ არკადი პეტრეს ძე მარტო?

— არსადაც არ გავიშვია, ვასილ ივანოვიჩი, — მიუგო აბრამოვმა. —

— გახსოვს, რა გული მისდობდა ხოლმე, თუ კულში ავედგენობოდი. დაგაფიწყდა, ერთხელ, როგორ გავამასხარავა, „ფულით სახსე ყუთი ხომ არ ვარ, რომ მდარაჯობოთ!“ ამიტომ, როცა არკადი პეტრეს ძე აი აქ წამოიღდა და გზის დარაჯ სოროკოპოლთან წავიდა, ნახევარი წუთის შემდეგ მე და შენც ხელ-ხელა წამოვდგებით, ვითომ ფეხის გასაშლელად. ეს კია, არ ერქართობით. მაგრამ აზრადაც არ მოგვივიდოდა, რომ მტერი იქვეა ბიოლკის გადაღმა ჩასაფრებულნი.

— აბრამოვი მტკიცე ნამიჯით გაემართა მიწაყაროლისკენ.

— გაიდარი აი აქ ავიდა ლიანდაგ-

ზე, გზის დარაჯის ჯიხურის კიდესთან. ახლა აქ სამარაგო ლიანდაგებია დაჯოჯინებული. მაშინ არ იყო. და მე და შენ აუჩქარებლად მივდგებით არკადი პეტრეს ძეს. თითქოს კვკემა-ლულუბას ვეთამაშებოდით. მერე როცა ლიანდაგზე ავიდა, ერთ ხანს ჯიხური ჩამოვფარა.

— ახლაც ყურებში მიდგას მისი ხმა... რომ იყვირა: „ბიჭებო, გერმა-ნელები!“ — თქვა სკრიპნიკმა.

— მე კიდევ ყველაზე მკაფიოდ მახსენდება, როგორ გავცვივდით მისაშველებლად.

— მოცა, სერიოჟა, — შეაჩერა გასილი ივანეს ძემ. მაშინვე ხომ არ გუჭკეულვართ. პირველი ის იყო, რომ გაიდარმა დაიყვირა. მეორე — ტყვიამფრქვევის ცეცხლი რომ მიმართეს მიცკენ. მე და შენ გულყუმბარები ვის“ოლეთ იქით — ეს კადვე მკაამე.

— ხელყუმბარები ძალიან დამამახსოვრდა. ლიბოვები არკადი პეტრეს ძეს ყუვარდა, პრიხოროვკის ხანაქმეკი მოიტარდა ერთხელ მთელი ყუთი...
— ჰოდა, როცა ხელყუმბარები ვისროლეთ, ტყვიამფრქვევის კაკანი რამდენიმე წამით შეწყდა. ჩვენ დრო ვიხელეთუთ, გავიქეით და ჯიხურს ამოვფარეთ.

— მეორე შენ დაიძახე: „არკადი პეტრევიჩი... არკადი პეტრევიჩი!“
— რაკი პასუხი არ გავცე, ვიძვეეთ. დაჭრილი არის-თქო და წინ გაცეცედი.

— გეინდოდა წამოგვეყვანა. მაგრამ ჯიხურს უკნიდან რომ გამოვიხედეთ, სადაც ახლა სამარაგო ლიანდაგებია, იქ არ იყო. ჩვენ დაგვიჩანეს და ცეცხლი დაგვიჩინეს. წამოვხტით და გავიქეით.

— აბრამოვა ჯიბიდან ცხირსახოცი ამოიღო, შუბლი და ლოყები შეიმშრალა, მიტკლის ფერი ედო სახსეზე, თითქოს გუშინ მომხდარიყოს ყველაფერი...

ბაილარის სახმადრო ხმრხინოვა

საიღლად სკრიპნიკმა ჰკითხა შვაიკოს: — ვასია, რა პისტოლეტები გადამალა თქვენმა ძმან?

— ერთი ბრანუნინი იყო, ორი ნომერი, მეორე კი ფრანგული თუ ბელგიური იარაღი.

— რატომ გეკითხებით, იცით? — რბილად თქვა სკრიპნიკმა. — გაიდარს პატარა „ვალტერი“ ჰქონდა. იქნებ ის „ვალტერი“აა შენასული ფეხბურთის ბურთში...

— ვიცი, რომელ პისტოლეტზეც ლაპარაკობთ, — გაელიმა შვაიკოს. — არა, გაიდარს „ვალტერი“ ჩვენთვის არ დაუტოვებია.

— „ვალტერი“ მე მარუქა, — თქვა აბრამოვმა.

— როლის? — გაუკვირდა სკრიპნიკს.

— ხე-ტყის სახერხთან ბრძოლას შემდეგ მე და არკადი პეტრეს ძე ჯიხურებზე ვიყავით ჩამომხდარი. უცებ მიხსნა:

— სერიოჟა, ჩემი მისამართი ჩაიწერე. რამე რომ მოხდეს, მოსკოვში შეატყობინე... არა და, სახლში არა, მწერალთა კავშირში აჯობებს. უფრო მიაგა.

არკადი პეტრეს ძემ ჯიბე გაიხსნა. პისტოლეტი ამოიღო და გამოიწოლა:

— დიდხანს მქონდა შენასული. აპა, აიღე, მიწუქნია.

საგეოგოლო ჰქვია

მოლზე მიგია
თბილი ლეიბი
შუქის,
შუქისვე საბანი მხურავს
და ყვავილებს
სინათლეები
მაგონებს ყრმობის
სიზმრების ბურანს.
კვამლის ყვავილებს
აბნევს გლეხური
ქოხი,
იფრქვევა სურნელი მჭადის,
გადამიქროლა
მკერდზე ბედურის
ლანდმა,
შეხება ვიგრძენი ლანდის.
ამ ცას —
ღრუბელთა გამლიღ აფრებით,
ამ მიწას,
მიწის კრილობებს დიას —
სხვა არაფერი,
სხვა არაფერი,
უბრალოდ, ჩემი
სამშობლო ჰქვია.

დედაქალაქში იმ სისხამზე
ვინ მიწყალობა
სულში ჩაშვდომი
ნაღვლიანი ჩიტის გალობა.
იმ ხვეში მუდამ
უპატრონო ძაღლები
ყვებდნენ,
საიდან განდა იქ ბუღბული —
სიმღერის მეფე,
მერე და მერე
ღარად გლერტის,
ხვართქლის, ხვიარის
მოედო მთა-ბარს
უთვალავი ძრავის ხრალი.
ღია ფანჯარა
მოწყენილმა
მივბურე შაშინ,
როცა დაიხრო
ბუღბულის ხმა
ხმაურის ზღვაში.

ვაგუ მუბარკიანი

გზის აქოსვლის ღღასსწყაული

ო, შზის ამოსვლის
სიღამაზის დღესასწაულო,
ძლივს გასაგონო
მირიადი სხივის წკარუნო,
სულში სახლდები,
შეიქურო შეცის იერო,
გადიდლი წუთო —
სუნდაყრილო და ნათლიერო.
ო, სინანულო,
განქნილო განგების ნებით,
რა გამრიალებს,
საყვარელო,
ღამურას ფრთებით.
ღამურა!
მართლაც
ხიბ ვერასდროს
აბილაფს იგი
წზის დაბადების ღღასსწყაულს,
შზის ნათელ
გვირგვინს.

პარგია მსუხ

რაც მართალია, მართალია
ამოღ დაფვრი,
მირონცხებულე
არ გაბრწყინდა
სტრიქონი თავში
ვერ ავირჩიე
იმ ღვთიური სიტყვების
ჯგროდან
მარტვლად ერთიყ კი. —
რომ იმ მარტვალს
სხვა მოქყოლიდა.
ჰო, ჰო, რა გემო,
რა მუსიკა
და რა სურნელი
ჰქონდა იმ სიტყვებს —
მწამლობელი
და განმკურნელი.
ღამარცხებულე
წამომღგარი ვფიქრობდი
შევე
ქართულ სიტყვებს რომ მოვეფერე
კარგია ესეც.

მხატვარი პ. ფოსინივილი

ახლა აღარაინ შემორჩა ამ ამბის თეოზოლოგიური გადმოცემამ კი საუკუნეთა სიღრმეებში გამოაღწია და მოგვტანა ლამაზი ლეგენდა თეატრალური ხელოვნების დაბადებისა.

მას შემდეგ თეატრმა ათასჯერ იცვალა სახე — მთელი მსოფლიო შემოიპარა და მრავალ ქვეყანაში დაიწყო ბინა.

წვიმამ და ქარმა ჰერის აუცილებლობა უკარნახა ადამიანს, ყინვამ და სიცივემ — კელდების ამოშენებისა. მერე გაჩნდა სცენა, რომელიც მაყურობელთა დარბაზს გამოეყო.

თეატრალურ ხელოვნებასთან სანეტარო შესხვედრის მშობლიდნის სიამოვნება რომ გაეხანგრძლივებინა, ჯერ მძიმე ფარდა ჩამოაფარეს სცენას, მერე კვლავ უარყვეს, არსი კი — ლამაზი და ამბოღებული სახების თეატრალური ხელოვნებისა, უცვლელი დარჩა. იგი იმთავითვე გახადიღებდა ძლიერ და თამამ ადამიანურ გრძობებს — სიციეთს, პატიოსნებას, გონიერებას.

ალბათ ამიტომაც იქცა თეატრი ადამიანის აუცილებელ სულიერ მოთხოვნილებად.

XVI-XVII საუკუნის იტალიაში მოსახლეობის საყვარელი სახალხო სანახაობა იყო ნიღბების კომედია. რუსმა ხალხმა უსსოვარი დროიდან შეიყვარა მოხეტიალე მსახიობები — სკომობოხების მხიარული წარმოდგენები და პეტრუშკას თოჯინების თეატრი. ქართული ბერეკაობა კი ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული, სახეობო სახალხო სანახაობა გახლდათ, ბერეკები — ყველაზე გონიერი, ყთილი, მხიარული პერსონაჟები.

რაც ეპოქათა გამოცდას უძღვებს, რაც საუკუნეთა სიმძიმეს, იმების ჭარკეცხლს, ნგრევისა და აღორძინების წელთა მონაცვლეობას გადაურჩება, თაობიდან თაობას სისათუთით ვადაცემა და ხალხის სულიერ ყოფაში სულ უფრო და უფრო მჭიდრდება — კაცობრიობის სულიერ საგანძურად, მისი არსებობის განუყოფელ ნაწილად იქცევა ხოლმე.

თეატრი, თეატრალური ხელოვნება ერთი ამგვარი ფასეულობათაგანია და, რა გასაკვირია, თუ ეს ზღაპარივით ლამაზი თავგადასავლებით, საუკუნეთა იდუმალი გზებით ჩვენამდე მოღწეული უძველესი და უბერებელი ხელოვნება მილიონთა გულებს ათირობებს დღესაც.

თეატრალური ხელოვნების ტრადიციული კვირეული "თეატრი და ბავშვები" ამგვარ ამბოღებულ ზეიმად იქცა ჩვენი რესპუბლიკის ბავშვებისათვის.

წელს ქუთაისელ მოსწავლეებს ხელდასხვა ბედნიერება კვირეულის სახეობი გახსნისა. მთლიანი თეატრალური ტრადიციების ხატოკაში ყველაფერი თეატრით, თეატრალური კვირეულის განწყობილებით სუნთქავდა. საინტერესოა შეხვედრები თეატრის მსახიობებსა, რეჟისორებთან, საუბრები, დისკუსიები, თეატრალური ხელოვნებისა და მისი ტრადიციების, დღევანდლობის შესახებ მეტის გაგების სურვილს.

ამგვარი განწყობილება მთელ რესპუბლიკაში საგრძობი გახდა კვირეულის ჩატარების მრავალფეროვნება, მასშტაბურმა პროგრამამ, მოსწავლეთა დიდმა ერთუზიანებამ...

„მე რომ თეატრის ახსოვარი ვიყო“...

მოსწავლეთა შემოქმედებით ფანტაზიის, ლამაზი ოცნებების, ლიტერატურული ნაწარმოების ხატოვნად დანახვის, კომპოზიტურად გააზრების უნარის დემონსტრაციად იქცა ნორა მხატვართა რესპუბლიკური გამოფენა-კონკურსი თემზე: — „მე რომ თეატრის მხატვარი ვიყო“...

... ფილარმონიის ლამაზი შენობის წინ ესკიზებზე მუშაობენ პატარები, გულდასმით გამოკყავთ ყოველი ხაზი, გემოვნებით არჩევენ თითოეულ ფერს: შემოდგომის ფათოლებით მოფენილი ლენინის ქუჩა, ტანდაკორიძის ქაღრები, ხალხმრავალი გადასასვლელი, მოგუთული ავტომობილები, ბიგელეზამთყრილი ტროლეიბუსი, სადარბაზოსთან გაჩერებული, მისაღმების ნიშნად ქუთაის ხელმძღვანელი ჰალარისანი, სტუდენტ გოგონას ლამაზად ჩამოწეული თმები... არაფერი გამორჩენია პატარა ბავშვსა, კონტურები მოხუხას უკვე, ახლა ფერებს არჩევს გულდასმით. მუქი ყაყისფერი, მოლურჯო, მწვანე, ხარისხისფერი ჰარბობს ტილოზე — შემოდგომაა ლენინის ქუჩაზე. სხვადასხვა ზომისა და ფორმის ლაქებით თანდათან იღებენ ერთიან სახეს.

— გამოფენაში არ მოხსნილობთ თავს მიქცევის მხოლოდ.

— მერე, არ განიტერესებს, როგორ მოეწონებათ ბავშვებს შენი ნამუშევარი?

სკენანე ღმთიანე მკის ხიდეის ხელოვნება

ლიანა გყავაჩავა

დიდი ხნის წინათ, ძველ საბერძნეთში, ღია მოედანზე იდგა შრომითა და ჯაფით დაღლილი კაცი და ბუნებაში გაბნეული რიტმების, ჩუმი მელოდების გახსნეულებას, შრომის სინარულით აღზევებული სულის უღამაზესი პარმონის გადმოცემას აღობობდა.

მისმა რიტმულმა როკამ სხეულებს აიყოლია, მეორე, მესამე... მეათე...

გავლისებელი. აჩქარებით ამუშავებს ფუნჯს, ხელი ეშლება ალბათ...

— გოგა, დღეისათვის გეყოფა, შინ დაამატე! — უახლოვდება მასწავლებელი. სიცივისაგან დაწითლებული თითებით სვამებს საღებავებს, დაუმთავრებელ სურათს და კისრისტენით არის კიბეზე — გაბოფუნისაყენ...

გ. ესართია — „რუხის ციხის საიდუმლოება“... ჩხარტიშვილი — „მე, ბებია, ილიკო და ილიარიონი“, ზ. კვიციანი — „თეატრის მხატვარი“, ი. გველესიანი — ესკიზები სპექტაკლისათვის „ვეკლერი ფინის თავგადასავალი“, ნ. ბალაბერიანი — „პირატები წყნარ ოკეანეში“, შ. ჯიშკარიანი „კავკასიური ცარცის წრე“.

ნორჩი დამოუკიდებელი ინტერესით ეცნობიან თანატოლთა ნამუშევრებს. თვალბატულა გოგონა დიდხანს ავირდება ერთ-ერთ ექსპონატს — კომიკურ-სევდიანი ჩარლი, ქვიანური გამომეტყველებით, ტრადიციული ჯოხით, ქუდიით. ავტორი ი. ყეხია, 5 წლისა... მონბლუსი და გაოცებული 51-ე სკოლის მერვეკლასელი შორენა ასათიანი:

— ასე ზუსტად გადმოცემული ხასიათი, გამომეტყველება, არც ერთი ზედმეტი შტრიხი და — 5 წლის ბიჭუნა!

— კიდევ რომელი ნამუშევარი მოგეწონა?

— გ. ნემსაძის პორტრეტები, ნ. ხვიჩია „მე, ბებია, ილიკო და ილიარიონი“ — სკამპოზიციური გადაწყვეტა და საერთოდ, ავტორების ფანტაზია, წარმოსახვის უნარი. ნ. შირია სუნიევი ისეთი ნაწარმოებებია, რომლებიც ჯერ არ დადგმულია ბავშვებს საკუთარი ფანტაზიით, საკუთარი წარმოსახვით უცლიათ მათი გასკენიერება.

— თიად არ ხატავ?

— სამხატვრო სკოლაში ვსწავლობ. მაგრამ ჩვენ ძირითადად ნატურმორტებს ვხატავთ. მხოლოდ ზაფხულობით დავდივართ პრაქტიკაზე ზოოპარკში, სადაც ჩანახატებზე ვმუშაობთ.

— თეატრის მხატვარი რომ იყო?

— მართალი ვიხსენებ, ამ გამოფენის დათვლიერებამდე ამაზე არ მიფიქვია. ასლა კი ძალზე დამაინტერესეს, მაგრამ იმასაც ვგრძნობ, რომ ეს არცთუ იშლია... სამოსილ ალბათ ბევრი მუშაობა დამეორდება.

ბოლოს მაინც გავეცნო შორენა: — იცით, მე სულ ისეთ სპექტაკლებზე ვოცნებობ, როგორსაც თურმე კოტე მარჯანიშვილი დგამდა — დღესასწაულებრივზე... როცა სპექტაკლებზე, რა ხასიათის, შინაარსისაყ

უნდა იყოს იგი. თავს ისე გრძნობ, როგორც ამაღლებულ ზეციურ მუშაობაში. მხოლოდ ერთი სპექტაკლი — ესეა ასეთი — „კავკასიური ცარცის წრე“ იგი ჩემთვის თანბრუდამხვევი ზეიმი იყო, კარგახანს ჩამსწვლია ქუჩაში, სახლში კ. ლლაშვილის ხმა: „სიესტა სიესტა, სიესტა, სიესტა, სიესტა...“

ამიტომ, თუ გამიძირთლა და ასეთი რამ მომხდეს, მე დეკორაციებსაც, კოსტუმებსაც მოხდენილი, საზეიმოს შექმნილი, ისეთს, რაღაც და კრძალვით რომ შემოვიყვანს მაყურებელს თეატრში, ძალიან ამაღლებულსა და საზეიმოს მოსასმენად...

არის ასეთი კლუმი...

ნორჩ რეცენზენტთა კონკურსში გამაჩვენებელთა შორის ორი გოგონა იყო — ოჩამჩირის მეორე საშუალო სკოლის მოსწავლეები თამარ ჭიტავა და ირინა ანუა. მათ საინტერესო, ორიგინალური თემები წარმოადგინეს საკონკურსოდ და საქმიანი წინადადებაც წამოაყენეს: „ჩვენს პატარა ქალაქში თეატრი არა გვაქვს. ამიტომ თითქმის მილიანად ტელევიზიის ვართ მიჯაჭვულნი.“

ჩვენი ლიტერატურული და საზოგადოებრივი-პოლიტიკური კლუბის წევრთა თხოვნა საქართველოს ტელევიზიამ გააჩვენოს „შ. რუსთაველის სახელობის, კ. მარჯანიშვილის სახელობის აკადემიური თეატრებისა და რუსთავის თეატრის დადგმები.“

გადაწყვეტილი გვაქვს მოვაწყოთ ამ სამი სპექტაკლის შუღარებითი განხილვა. ჩვენი აზრით, ეს მეტრეგარად იქნება საინტერესო — მსახიობის სხეულობის და რეჟისორული ნამუშევრის თუ მხატვრული, მუსიკალური გაფორმების შეფარდების თვალსაზრისითაც.“

გოგონებმა საინტერესოდ ისაუბრეს თავიანთი კლუბის მუშაობაზე. კლუბის ხელმძღვანელზე, ენთუზიასტ-პედაგოგ თინა ანაშიძეზე, რომელიც რუსულ ენასა და ლიტერატურას ასწავლის მოსწავლეებს და მდიდარი რუსული ლიტერატურისა და კულტურის მონაპოვებმა საინტერესოდ იყენებს მოსწავლეთა ზნეობრივი თუ ესთეტიკური აღზრდისათვის.

კლუბთან მუშაობს დრამატული თეატრი „ალისფერი ყვავილი“. დგამება სპექტაკლები. მოსწავლეები განიხილავენ მათ აე-კარგს. კლუბის

ლარაჯანი და ლუარსაბი.

ბაია მარჯანიშვილი, 10 წლის

კ. მარჯანის ს. ხ. საჯ. ანს. სახელმწიფო სკოლაში. ბი. ლ. მ. მ. მ. მ.

მე, ზაზანი, ილიკო და ილიკონი. პანაბა ჩხაბრიშვილი, 12 წლის.

ყოველ წევრს ევალებდა ყოველი ნანახი სპექტაკლის რეცენზირება. მუშაობას მასობრივი ხასიათი აქვს, კლუბის საქმიანობაში სკოლის თითქმის ყველა მოსწავლე მონაწილეობს.

აღბათ ამის შედეგია, რომ სკოლა უკვე მეოთხე წელია აქტიურად მონაწილეობს რესპუბლიკური თეატრალური კვირეულის მუშაობაში, ბოლო სამი წლის მანძილზე კი ნორჩ რეცენზენტთა კონკურსის მონაწილენი: ნ. გვალია, გ. აბაშიძე, თ. ლაბაძე, ი. ანუა და თ. ქიტავა გამარჯვებულები უზრუნველბინა სკოლას.

წლებადნელმა გამარჯვებულებმა თემბიკ კლუბის საქმიანობიდან გამოდინარე აირჩიეს... ირინამ რეცენზია დაწერა კლუბის დრამატურული სპექტაკლები, ხოლო თამარმა კლუბის წევრთა უშუალო ინიციატივითა და აქტიურობით ჩატარებულ ტოლსტიის დღეებში გამოკვეთა თავისი საყოველთაო ნაშრომის თემა.

კლუბის წევრებმა დიდი რუსი მწერლის საიუბილეო დღეებში წახეს და გააჩიეს ს. ბონდარჩუკის ფილმი „ჰომი და მშვიდობა“, სადაც ნატაშა როსტოვას როლს ლუდმილა საველავა ასრულებს.

— ტოლსტიის დღეები რომ დაიწყო, თინა მასწავლებელმა გვითხრა:

„ტოლსტიი, როგორც პუშკინი, ყველას საკუთარი ჰყავს“...

„ჩემი“ ნატაშა მსახიობმა ლუდმილა საველევამ მამოვინა... ახლა მე ვიცი, როგორი იყო იგი. — გვითხრა თამარმა.

მზტა რამ სამოქალაქო...

დასრულდა თეატრალური ხელოვნების საბავშვო კვირეული „თეატრი და ბავშვები“... მაგრამ, ამით არ დამთავრებულა და არც შეიძლება დამთავრდეს მოსწავლეთა აქტიური ურთიერთობა თეატრთან.

კვირეულმა გამოავლინა მოსწავლეთა დიდი დაინტერესება თეატრალური ხელოვნებით, სურვილი მეტის და უკეთ გაგებისა, შემოქმედებითი ფანტაზიის გაშლისა. მაგრამ, რაღა დასაშალია, პრობლემაც ბევრია თეატრთან ჩვენს ურთიერთობაში.

დავიწყეთ იმიტო, რომ სასკოლო წერებმა გამოავლინა მოსწავლეთა მნიშვნელოვანი ნაწილის დაბალი მომზადება, მეტიც — არაკეთილსინდისიერი დამოკიდებულება თეატრის წერებისადმი — ფიქრის, აზროვნებისათვის თავის არიდება, შპარგალკების, უფროსების მიერ დაწერილი თემების გამოყენების შემთხვევები. ეს ძალიან იოლი მისახვედრია. თუ გნებავთ, რამდენიმე და-

მხასიათებელი მაგალითიც: შეთქმული მოსწავლე წერს, რომ იგი ალაფროთიანა მოზარდ... მაყურებელთა თეატრის სცენაზე დადგმულმა „სურამის ციხეში“, „სურამის ციხეში“ კი ამ თეატრის სცენაზე უკანასკნელად 1950 წელს, ე. ი. ამ მოსწავლის დაბადებამდე დაიდგა.

ერთ-ერთი ნაშრომის ავტორი გვარწმუნებს, რომ მან წაიკითხა მოთხრობა „სადა ხარ, სოფიო“, ძალიან მოეწონა და ამიტომ ნახა სპექტაკლი. ასეთი მოთხრობა კი არ არსებობს, რეჟისორმა ე. მალაშვილმა დაწერა სცენარი და იგი პირდაპირ დაიდგა.

სგებში, მაგალითად, ასეთი „გამართული“ ქართული წერები: „თეატრის კვირეულთან მიმდევნილი სასკოლო წერა“.

ამით იმის თქმა კი არ გვსურს, რომ ამგვარი თემები ტიპიურია. კონკურსმა მრავალად გამოიკენა თეატრით სერიოზულად დაინტერესებული, ერუდირებული, გემოვნებიანი მოზარდები. მაგრამ საკითხი ასე როდი დაისმის. ჩვენ „ქარავი“ და „ცული“ ნორჩი მაყურებლის პროცენტული შეფარდება კი არ გვანტერესებს, არამედ — თითოეული თქვევანი ცალ-ცალკე და ყველანი ერთად. თეატრალური კვირეულის მიზანიც ხომ ესაა, თეატრალური ხელოვნებისადმი შეგნებული ინტერესი აღუძრას, მისდამი სიყვარული გაუღვივოს ყოველ მოზარდს; თეატრის მუდმივ, ერთგულ მაყურებლად აქციოს იგი.

არა ერთი და ორი, არა ათი და ათასი, არამედ უკლებლივ ყველა, ყოველი მიზნად, ზეალბიდელი ზრდასრული, ჩამოყალიბებული მაყურებელი ჩვენი თეატრებისა, უნდა ეზიაროს თეატრალური ხელოვნების ანანას, სპექტაკლზე დასწრების, მისი მოსმენის, ვაგების, მისით გემოების ხელოვნებას, სცენაზე დანთებული მზის ხილვის ხელოვნებას, ვინაიდან „თეატრი თავისი ბუნებით მასობრივი და დემოკრატიული ხელოვნებაა და მხოლოდ ცივილიზებულ „სწავლულთა“ და „მოყვარულთა“ ვიწრო წრეებში აყვავება მას არ ძალუქს. თეატრს, როგორც გზაფხულს, მთელი ბუნება, სიცოცხლის მთელი სიერცე და სიმდიდრე სჭირდება...“

თავის მოტყუება იქნებოდა იმის დაფარვა, რომ არასრულწლოვანთა დანაშაულებრივი საქციელის მიზეზი ზშირად ფორმალიზმია, რომელიც, მართალია, აღინიშნულე უფრო იშვიათად, მაგრამ მაინც ხან აქ, ხან იქ მწარედ შეგვახსენებს ხოლმე თავს.

სწორედ ფორმალიზმის, მოჩვენებითობის, ზერელეობის, ზედაპირულობის ფაქტზე იყო ლაპარაკი ერთ-ერთ წერილში, რომელიც გასული წლის ბოლის მიიღო უფრონად „პიონერის“ რედაქციამ.

რედაქციამ გადაწყვიტა, მსჯელობის საგანად ექცია ეს კონკრეტული ფაქტი და მის მაგალითზე ეჩვენებინა, თუ როდენ მავნე და სავსოია ვითომდა უწყინარი მართავალხა ფორმალიზმის მიმართ გამოჩენილი მციროდენი დათმობა ცი. ქვემოთ დასტამბული წერილებიც ამის ნათელი დასტურია.

№ 2

თითოეული მოზარდი ჩვენი მებაღეელობის არაში

ფრიდონ შიბლაძე, მილიციის ლეიტენანტი, თბილისის ორჯონიკიძის სახ. რაიონის არასრულწლოვანთა ინსპექციის უფროსი:

...1976 წელს თბილისის 150-ე საშუალო სკოლის IV კლასის მოსწავლე ზაურ ქოზაშვილმა ფილარმონიის შემობაში, სახალწლო ნაძვის ხის ზეიმზე, დანიშნულ დასჯერა რამდენიმე საგარეო.

მამინე საქმე იმით დაშთავრდა, რომ ბიჭს ხელწვირად დაგაწვირებთ, დავარიგეთ და სკოლას დაგებრუნეთ... მაგრამ შემდეგ, როგორც ჩანს, პედაგოგურმა კოლექტივმა და, განსაკუთრებით, მშობლებმა ვერ გამოიჩინეს სათანადო ყურადღება მის მიმართ და ზაური ქუჩის გავლენის ქვეშ მოექცა, გაკვეთილებს აცდენდა, სწავლას მიუკულო (ამიტომ იმავე კლასში დარჩა), სიგარეტს შეეჩვია, მოგვიანებით ღვინიანი ჭიქისკენაც გაქცე

ცა ხელი... ერთი სიტყვით, მხოლოდ ფორმალურად ერქვა მოსწავლის სახე... გასული წლის ბოლისათვის მან უკვე მოასწრო რამდენიმე ხულოცებრივი დანაშაულის ჩადენა... მამინე მისი საკითხი ორჯონიკიძის სახელობის რაიონის არასრულწლოვანთა საქმეების კომისიამ განიხილა და გადაწყდა ზაურ ქოზაშვილის გადაგზავნა სპეციალურ სკოლაში...“

როლანდ კიპლაძე, თბილისის 150-ე საშუალო სკოლის დირექტორის მოადგილე კლასგარეშე და სკოლისგარეშე მუშაობის დარგში:

...ზაურ ქოზაშვილი გარეგნულად წყნარი ბავშვია და ვერც კი იფიქრებ, რომ პიონერთვის შეუფერებელი საქციელის ჩადენა შეუძლია. ნაწილობრივ ალბან ამახაც განაპირობა ჩვენი შედეგად — ფილარმონიაში ჩადენილი დე-

ნაშაულის შემდეგ მისთვის სპეციალურად არ დაგვინიშნეს ზეგ-ზედამხედველი... რა თქმა უნდა, ცოტად თუ ბევრად მასთან მუშაობდნენ პიონერული ორგანიზაცია და კლასის ხელმძღვანელი, მაგრამ რამე განსაკუთრებული ყურადღება საჭიროდ არ მიგვიჩნევია... ბავშვია და გაუგლისო“, — ასე ვფიქრობდით ზოგიერთებში... ახლა ვხედავთ, რომ მამინე შევცდომა დავეყვით...“

არასრულწლოვანთა კომისიამ ზაურის საკითხი პირველად სექტემბრის ბოლის განიხილა. ორი თვე ბავშვი ვეცდებოდა... დეკემბრის დასაწყისში რაიონის სახალხო დეპუტატთა საბჭოს მითითებით კომისია ხელახლა დაუბრუნდა ქოზაშვილის საკითხს, შევცვალა თავისი გადაწყვეტილება და ზაური სკოლაში დააბრუნეს... ჩვენ ბავშვს არ ვეძებულ-

ზამთარი.

ანიკო კოზაშვილი,

საბარჯოს რაიონი, მანდაურის საშუალო სკოლა, VII კლასი

დით, რადგან სათანადო ოფიციალური დოკუმენტი არ გადმოუწვავინათ... მაგრამ განათლების განყოფილებიდან დაგვირგვინ და ქოხაშვილი ვაკეუბილიზე დავეხმეთ... რაც შეეხება კომისიის ახალი გადაწყვეტილების ასახვას, იგი აღმუდგ (დღეს კი 25 დეკემბერია) არ მიგვიღოს...

ზაური ახლა მეხუთე კლასში სწავლობს... იგი პიონერი გახლავთ..."

ირინა ლომიძე, 150-ე საშუალო სკოლის პიონერული რაზმების საბჭოს თავმჯდომარე:

"...დიდი ხანი არ არის, რაც ზაური ქოხაშვილი სკოლაში დაბრუნდა. ჩვენი პიონერია, მაგრამ მე მას სახეზე არ ვიცი... იმიტომ, რომ არ ესწრება შეკრებებს, არ მონაწილეობს ხაზში... არ ახარებს პიონერულ ყელსახვევს, არც იმისას... ამას წინათ შეკრებაზე იგი გააკეთა ამხანაგებმა, მაგრამ ზაური ამ შეკრებასაც არ ესწრებოდა... იმდროინდელი შეკრება ოქმით არის გაფორმებული... საერთოდ, გარკვეულია, ჩვენთან ამხანაგობას გაურბის..."

მედიკ ვენეცია, თბილისის 114-ე საშუალო სკოლის უფროსი პიონერებელმძღვანელი:

"...მე მინი, ჩვენს თვალწინ სწორედ საქმიანობა ფორმალისტური მიდგომის მაგალითია. ოქმითა და მშრალი დოკუმენტით, ცარილი, გაყვანილი ფრაზების კორინტილით, მარტოოდენ ვერც ვწოდებულა „გაკვიცხეთ“ არასოდეს ვაკეთებულა და არც არაბედობის გამოცდებამ რაიმე. ვერ დავიჯერებ, რომ ქოხაშვილის თავის კლასში (ან იმ კლასში, რომელსაც ჩამორჩა) თუნდაც ერთი ახალი ამხანაგი არ ჰყავდა. იქნებ იმ ამხანაგის თანადგომით მოხერხებულიყო ზაურის დახლოება კლასთან და რაზმის საქმიანობასთან? იმაზე ხომ, თუ რა დიდი ძალა აქვს ამხანაგის სიტყვას, ჟურნალმა „პიონერმა“ დაბეჭდა რამდენიმე წერილი... ამა გვიხიბთ ირინეს, კონკრეტულად თუ გააკეთა რამე პიონერულ მუშაობაში ზაურის ჩამოს მიხედვით? მართალია, თურმე სახეზე არ იცნობს (რაც ფრიად საკვირველია!), მაგრამ ნუთუ არ შეიძლება, როგორმე გაცენო და გასაუბრებოდა — რაზმეულის საბჭოს თავმჯდომარის პოზიციიდან კი არა, ისე, მეგობრულად, კეთილმოსურნეობით? იქნებ ზაურს რაიმე პიონერული დავალება მისცეს? — არა, არ მიუციათ; კიბონი ან თვტარით ერთად წასვლა შესაძლებელია? — არა, არ შეუთავაზებიათ; თუნდაც ერთხელ მისთხოვეს ამხანაგების წინაშე ანგარიშება? — არა, არ მოუთხოვიათ. ჰოდა, გა-

საკვირიც არ არის, რომ ზაური განხეიდა და ქუჩის ამხანაგებს ვერ ჩამოშორდა, იმით, ვისაც ჟურნალისტმა ნარეგმა შეგლოხებ მოსწრებულად უწოდა „ქუჩის დისანების“. დასასრულ, ხომ ცხადია, რომ თუ მოსწრებულ პიონერულ საქმიანობაში იმ მონაწილეობს, თუ არავითარ დავალებას არ ასრულებს, მაშინ მას პიონერის სახელი მხოლოდ ფორმალურად ჰქვია..."

კვამლე ნაღარძიშვილი, 150-ე საშუალო სკოლის დირექტორის მოადგილე სასწრაფო-სააღმზრდელო დარგში:

"...გულახდილად უნდა თქვათ: ჩვენ (სკოლის პედაგოგებმა კოლექტივმა, პიონერებმა ორგანიზაციამ) და ქოხაშვილების ოჯახმა, როგორც ჩანს, უნებლიედ მართლაც მივაკელით ხელი ზაურის აღზრდის საქმეს. მაგრამ ეს ჩვენთვის მწარე გაკვეთილია და მსგავსი რამ მომავალში აღარ განმეორდება."

აქვე აუცილებლად უნდა აღვნიშნო, რომ, ჩვენგან განსხვავებით, ზაურთან ძალიან ბევრს და ენერგიულად მუშაობენ უბნის ინსპექტორები არასრულწლოვანთა ინსპექციის ხაზით, ლიტერატურების გია კაკაურიძე და ელენა ელენტი. კაკაურიძე ისე ხშირად დადის ხოლმე სკოლაში, რომ ჩვენი კოლექტივის წევრი გვეჩვენება ასევე, მაღალინის ბიბლიოთეკის პედაგოგ-ორგანიზატორ დიმიტრი შეროზას მუშაობა... აი, ამ ამხანაგებს შეუძლიათ თქვან, რომ ფორმალისტის სენი მათ არ შეეხებიათ..."

...რაც შეეხება ქოხაშვილს, ამერიდან მას ჩვენი განსაკუთრებული ყურადღება არ მოაკლდება..."

რეალანდ მისაძიშვილი:

"...ზაური ძალიან შეიცვალა. მე გმონია, მან საბოლოოდ მიიბრუნა გული სკოლაზე შესაძლოა, მასზე კეთილად იმორქვდა იმანამ, რომ იგი არ გაუშვებს სასკოლო სკოლაში (რა თქმა უნდა,

ბავშვის არ იზიდავდა უცხო ვარჯის პერსპექტივა). საკითხის აბჯერ გადაჭრაში კი მნიშვნელოვან როლს შეასრულა შეუანდროშობამ, რომელიც იმ დარგებში მუშაობდა წარმადიანა, სადაც ზაურის მამამ — სერგი ქოხაშვილი მუშაობდა..."

ს მ რ მ ქ ს ჯ შ მ შ ი ო ზაურის მამა, № 7 სახანძრო დაცვის ქვეგანყოფილების მესხანძრე:

"...მშობლები ყურადღებას არ აკლებდით, ვცდილობდით ახლოს ყყოფილიყყოფით ბავშვთან. ერთხანს ცვეცის წესითაც დაგვაყვავდა... ოჯახში ზაური წესიერად იქცეოდა. მხოლოდ მაშინდა შეგვეპარა ეჭვი, ფილანტროპიის დარბაზში სკამები რომ დაჭრა და მილიციის საბავშვო ოთახმა აღრიცხვაზე აიყვანა, როგორც ჩანს, ხელი დავაკელით და სავალალო შედეგად სახეზეა..."

მალმირან მამაძეშვილი, № 7 სახანძრო ქვეგანყოფილების ყარაულის უფროსი:

"...სერგი ჩინებული მესხანძრეა, საქმის კარი გვოდნე, დაუხარელი და საჭიროების გაცემა უშიშარი და თავგანწირული ადამიანი, მით უფრო საყვანილო შვილის ასეთი ქვეყა ერთი შეხედვით ზაური წესიერი მოზარდის შობაგვდილობას ტყვეობდა, მათთან სტუმრად რომ მივიღოდით თავაშინადად და მორიდებით დავაიქვოდა... ამ რამდენიმე ხნის წინ მილიციამ რომ აიყვანა აღრიცხვაზე, ყველაზე გაოცებულნი დავარჩი, მიხედიეთ, რომ ცვდებოდი, ღრმად ვერ ვიხედებოდი ბავშვის სულში... — შესაძლოა ცოტა დავაგვიანეთ, მაგრამ დარწმუნებულ ვარ, ბავშვზე ზემოქმედება მინც შეიძლება ჩვენმა ქვეგანყოფილებამ გადაწყვიტა მეურვეობაში აიყვანოს ზაური, ყველაბარიად შეუწყოს ხელი მის სწორ გახეზე დაყენებას, მოქალაქედ ჩამოყალიბებას..."

ჩვენი რედაქციის თანამშრომელი ნიკოზარ აფხაძეა ზაური პიონერებისთვის შეხება და ესაუბრა. ზაურის პარტობა დალო, რომ ამერიდან წესიერად მოიქცევა, დაუმეგობრდება თანაკლასელებს, მონაწილეობს მიიღებს პიონერულ მუშაობაში, ისწავლის უკეთესად... რაც იგი ამ პირობას დადება. თვალები აუწყლიანდა... აღბათ სინანულისა იყო ის ცრემლი...

რედაქცია ფიქრობს, რომ შეიძლება ვენდით იმ ცრემლიან დაპირებას. ზაური გაამართლებს სიტყვას, მით უმეტეს, თუ მას მხარში ამოუდგებიან არა მარტო მისი სკოლის პიონერები, პედაგოგები და საკუთარი მშობლები, არამედ თქვენც, ძვირფასო ბავშვებო, ჩვენი მოთხვედლებო!

წლის ბოლოს ჩვენ ისევ დაუბრუნდებით ზაურ ქოხაშვილის ისტორიას და ვხახავთ, რამდენად შეიძლება ვენდით გამოსწორების გზაზე დამდგარი პიონერის სიტყვას. დავრწმუნდებით, შესაძლებელია თუ არა ფორმალისტის სენის დაძლევა. სიტყვა საქმედ უნდა იქცეს.

წიგნი
გაზაგაშვილი

მ ო თ ხ რ ა ა

მხატვარი
ა. ფოცხიაშვილი

კედელთან, უბრალოდ გაიჩინებოდა და ხის სკამზე, მოხუცი ქალი იჯდა. მზეს ეფიცებოდა, თან წინდას ქსოვდა და ბებრული დამამრული ტუჩებით ჩიფთფიბდა — ალბათ თვლებს ითვლიდა. ირგვლივ სიჩუმე იდგა. შეყვითლებული ხის ფოთლები არ შრიალდებოდნენ, არც ირხვადნენ, მხოლოდ იშუშუნებოდნენ შემოდგომის თბილ მუხეში.

მოხუცს რაღაც ნაცნობი ხმა შემოესმა. ჯერ ქვემოთ გაიხედა, მერე ზემოთ, ისე, რომ წინდის ქსოვა არ შეუწყვეტია. ბოლოს ბილიკის იქით მაღალ სახლს გაუშტერა თვალი. იქიდან ყურად ისმოდა გიტარის ხმა. ვიღაც ვუკვავდა წუნად, სვებდა-სვებებოდა. მოხუცს სახეზე ლიმონი გადაუფინა, ცოტა ხანს კიდე უსმინა, მერე ხმაშაღლა გასახა:

— ჩამოდი, შვილო, მანანო, აქ დაუკარო ეგ შენი გიტარა, მეც გავიკორო. პასუხი არაფერი გასცა. გიტარის დაკვრა არ შეუწყვეტია.

— მანანო!.. — კიდევ დაიძახა მოხუცმა.

აივანზე თორმეტ-ცამეტი წლის გოგონა გადმოდგა.

— შენ მქაბხიდი, ბებო?

— ჰო, შვილო მე... ჩამოდი-მეთქი, აქ დაუკარო ეგ გიტარა, კარგი მყუდროა, თბილი.

— ვეცადინებო, ბებო.

— აქ იმეცადინე, ჭა, სულ ერთი არ არის?

— კარგი.

მოხუცმა მიიწია, სკამზე გოგონასათვის ადგილი გაამზადა, ზედ შალი დააფინა, რბილად დაუდგეს.

გოგონა მოვიდა, მოხუცის გვერდით ჩამოჯდა. გიტარა კალთაში ჩაიღობ და სიხვის თითები ჩამოჰკრა.

მოხუცს თავი გოგონასაკენ მიუბრუნებოდა, მთლად სმენად არის ქცეული.

— ძინ, ძინ, ძინ...

უსმენს მოხუცი, უსმენს და დაქვევბითი კვითხება:

— რო არ გამოდის, შვილო?

— ნაწილ-ნაწილ ვეკრავ, ბებო, ესწავლობ.

— ჰო... — მიხედა მოხუცი. მერე კიდე უსმინა და დაიჩურჩულა:

— ეს დალოცვილი, რა ძალიან მიყვარდა, ქა!..

— რა, ბებო, გიტარა გიყვარდა? იცოდი დაკვრა?

— აბა როგორ უნდა მცოდნოდა, შვილო, არც მე უნდა და... ვინ მიყიდა, დედამჩემს რა ეგება, ქვრივ-ოხრობით ძლივსა გვზრდიდა ოთხ-ოთხ ბაღლას.

— მაშ როგორ გიყვარდა, ბებო, თუკი არა გპირდა? — გოგონამ დაკვრა შეწყვიტა და მოხუცს მიაჩერდა.

— მღვდლიანათა ჰქონდათ, შვილო, იმათი ქალ-რძალი საღამომობით გადმოსხდებოდნენ ხოლმე აივანზე და უკრავდნენ. მე კი იქვე, იმათ ეზოში, დიდი კაკლის გახრთილ ფესვზე წამოვადგებო-

დი ეუსმენდი და ვნატრობდი, ნეტავ მეც მქონდეს გიტარა და მაგრე დაბაკრევიანა, როგორც ის ქალები უკრავენ-მეთქი.

— რამდენი წლისა იქნებოდო, ბებო, მაშინ?

— ეგ აღარ მასოსეს, შვილო, მაგრამ პატარა ვიყავი, მგონი შენზე უფრო პატარა. ერთხელ, კაკლის ფესვზე როცა ვიჯექე. მღვდელი მოვიდა საიდაზღაც, დამინახა და მკითხა:

— აქ რას უზიხარო?

— გიტარას უკრავენ და ყურს ვუვებ-მეთქი.

— გიყვარსო? — მკითხა.

— მიყვარს, მაგრამ არა მაქვს, რო დაუკვრა-მეთქი.

— მერე მაგაზე რა გადარდებს, პაპა-შენსა ტყუილად შეუყვანა სახლს იმისმალე სვეტიცე, უზახარი, იმ სვეტებზე მაკუთლები გაგინდა და დაუკარო რამდენიც ვინდა, — თქვა მღვდელმა, რამ იზღენი იყინა, იმდენი, რომ ლამის დაიპარო სიცილით.

ის იყო და ის, მე იქ აღარ მივსულვარ. მივხვდი: დამცინა მღვდელმა.

აქ რომ მომიყვანეს, სიხარულით ლამის ცას ვეწიე. ჩემს მულებსაც ჰქონდათ გიტარა, მაგრამ რა გინდა, ხელს არ მახლებინებდნენ. აწყობა არ იცოდნენ, სხვასთან მიჰქონდათ ხოლმე ასაწყობად და ზედ დასაკალებდნენ, მალე არ მოიშალათ.

— როცა ისინი ბები არ იყვნენ, მაშინ უნდა დაგვეკრა, შენ!..

— აკი ერთხელ ავიღე, შვილო, მაგრამ კარვად რომ გაეკავილ დაუკრა, ჩემი დედამთლი სწორედ მაშინ წამომალდა თავზე და იგვითი დღე დამაყარა, მეორედ ხელს როგორღა წავაგებლდა: „შენ რო უნლა დადგე და გიტარა უკრა, ამოდენა საჩემე ვინდა უნდა გააკეთოსო“... მართ ჩემი შვილი უკრავდნენ ხოლმე. ხომ იცე, შვილო, შენი პაპიდებო... პაპაშენი და ჩემი ქმარი ხმ ძმები იყვნენ.

— იმათ იცოდნენ, ბებო, დაკვრა?

— მაშ, ჭა, იცოდნენ რომელია, სულ აგვანებდნენ. სიმღერითაც მამუნიერად მღეროდნენ. შენც იმათ გამოემეცავსე, გიყვარს გიტარა.

— ერთი დაკვრა მაინც ვერ ისწავლე იმათგან, ბებო? — თავს აღარ ანებებდა გოგონა მოხუცს.

— როგორ არა, შვილო, ვისწავლე ერთი რაღაცა... უფროს მუღს თითებში ვუკურებდი და იგრე ვისწავლე. მაგრამ მალე ჩემი მული გაათხოვეს, ის გიტარა მზითვეში გაატანეს და აბა რაღაზე უნდა დამეყავე? გინდაც არ გაეტანებინათ, საღდა მეყავა, მაშინ უკვე დაწერილ-შვილებული, საჩემებორული დედაკაცი ვიყავი.

როგორ

მუშაობენ

ქალაქი სსაგარეო ურთიერთობების

ქსპის ზღვის ჩრდილო-დასავლეთით, იქ, სადაც ნოღის ველი, მრავალი წლის წინ თურმე ზღვა ბობოქრობდა. დროთა განმავლობაში წყალს უკან დაუხევია და ხელისგულივით მოსწორებული, უზარმაზარი მიწის ფართობი დარჩენილა.

ვინ იცის, როდის მიაგნეს ქართველმა მეცხვარეებმა ნოღის ველს. ყოველი წლის 15 ოქტომბრიდან, როცა დღეშეთის, ყაზბეგის, თიანეთის, ლხინჯორისა და ჭავჭავის რაიონებში საძოვრები ბალახით გაღარიბდება, იქაური მწყემსები აიკრავენ გულანაბადს, გაუძღვებიან წინ. ცხვარს და დარიალის ხეობით ყიზილარის ზამთრის საძოვრებისკენ მიმავალ ოთხსაკილომეტრიან გზას დაადგებიან.

ნოღის ველზე ოცი კოლმურწუნობისა და სამჭოთა მურწუნობის ნახევარი მილიონი ცხვარი იზამთრებს.

ვიღერ ცხვრის ფარები საძოვრებზე ჩაულენ, იქ დიდი მუშაობა მიმდინარეობს. დაბა კოხუბეიში შექმნილია ჩრდილო-კავკასიის ზამთრის საძოვრების მართვის გაერთიანება. გაერთიანებაში სოფლის მეურნეობის მრავალი სპეციალისტი მუშაობს, ბევრი მათგანი ქსპისპირეთში ოჯახებით ჩასახლებულა და იქ დამკვიდრებულია. კოხუბეიში იზრდებიან და სწავლობენ მათი შვილები.

სკოლის ეზოში შავთვალა გოგონა შემხვდა. ის გოგონა მეექვსეკლასელი ეკა აბაშიძე აღმოჩნდა. პიონერთა ოთახისკენ მიეჩქარებოდა.

— იქ რა ამბავია? — ვეკითხები ეკას.

— რაზმეულის სამბოს წევრები ვითაბირობთ, მერე კი პიონერული აქტივის სწავლება გვექნება!

— თუ საიდუმლო არ არის, რაზე ითაბირობთ?

— ყოველი კვირის ბოლოს რაზმეულის სამბო ისმენს ჩვენს ანგა-

რის, რა მდგომარეობაა რაზმებში სწავლისა და დისციპლინის მხრივ.

ეკას გვერდით მიგყევები. მინდა ამ თათბირს დავესწრო.

ლამაზი პიონერთა ოთახი აქეთ. კედლიდან ვლადიმერ ილიას ძე ლენინის დიდი პორტრეტი იმზრებია. იქვე გმირი პიონერების სურათებია გამოკრული. ფანჯრის რაფებზე ყვავილების ქოთნები ჩაუწყვრივებიან. თვალსაჩინო ადგილზეა საკავშირო პიონერული მარშის მარშრუტების ემბლემა. უფროსი პიონერ-ხელმძღვანელი სვეტლანა ბელაშოვა ღმილით შემოგვევება. სულ რამდენიმე თვეა, რაც მუშაობა დაუწყია, სკოლის პიონერულ მუშაობაში საფუძვლიანად ჩაგვახედა; აქ უკვე მთელი რაზმეულის სამბოს წევრებს მოუყვრიათ თავი. ყველა რაზმიდან თითო წარმომადგენელია. რაია ალიბეგოვამ, ეკა აბაშიძემ, ანია პავლუნკომ და სხვებმა დაწვრილებით ილაპარაკეს, რა მდგომარეობაა მათ კლასებში. არც ერთი წვრილობანი ნაკლი არ დაუმალავთ. იციან, იმას, რაც უმ-

ნიშნულად გვეჩვენება, ხშირად აღანიანი დიდ უსამოვნებამდე მივყავს.

რაზმულის საბჭოს წევრთა მოკლე ინფორმაციების შემდეგ დიოქო პიონერული ორგანიზაციის სტორიის შესწავლა. ყმაწვილებმაც რვეულებში ლამაზი ხელით ჩაწერის თარიღები, პიონერული ორგანიზაციის სტორიის მნიშვნელოვანი მომენტები.

კოჩუბების სახელობის საშუალო სკოლაში ოცამდე ქართველი ყმაწვილი სწავლობს. მათ 1-დან მე-10-მდე ეყოლა კლასში ნახავე.

ონისე მარსაგიველსა და გელა მკელაშვილს მე-3 კლასში, მათემატიკის ვაკეითლებს მივაგებთ.

— მობრძანდით, მობრძანდით, — გვეპატივებთ კლასის ხელმძღვანელი მარია შურუმეტიევა.

ონისესა და გელას მშობლები ზამთრის სამოვრების გაერთიანებაში მუშაობენ. უკვე დიდი ხანია კოჩუბებიც ცხოვრობენ. ონისეს მამა აქ დაამთავრა საშუალო სკოლა და ახლა მანჩაყალის უნივერსიტეტის ეკონომიკური ფაკულტეტის სტუდენტია, ონისეს და, სოფელი მე-10 კლასშია და სკოლის კომპაზირის კომიტეტის მდივანია.

მარია მასწავლებელი ამოცანას ხმამაღლა კითხულობს. პირბადა ნათელია. საქმე ის არის, დაფზე ვინ ამოხსნის. ხელები ტყესათვით წაოიზარა. ალბათ იმიტომ, რომ საქართველოში ამბავი წამომოქო — აი, კოჩუბები რა ყოჩაღი, სწავლასმოწყურებული ქართველი ყმაწვილები არიანო, მარია მასწავლებელს დაფასთან ონისე გაჰყავს, მერე — გელა. მეგონა რუსულად მსჯელობა გაუჭირდებათ-მეთქი, შევცლა, სეტყვასავით დააყარეს, ტაბულა წყალივით იცოდნენ, მაგალითები ხელდახელ ამოხსნეს, თითქოს შეჯიბრიაო. დაფასთან ვერ-ვერით მიიდანს სვეტა შახშავეა, ნარიმან მურტუხალიევი, ევა სვისტუნოვი და სხვები.

მარია მასწავლებელი საკლასო ეურნალს შლის, ყმაწვილებს ნიშნებს უწერს. ონისემ და გელამ ხუთიანები დაიმახურეს. მესამე კლასში 26 ყმაწვილია, აქედან 19 სხვადასხვა ეროვნების წარმომადგენელია: რუსი, ქართველი, უკრაინელი, ლეკი, აზერელი, ჩიჩენი, ყაზახი და ვინ მოთვალის... უკვლა ისინი დიდი რუსი ხალხის ენაზე სწავლობენ.

მეთთხვალსკლ ბიჭებს მხრებზე ბარები ვაუღვით და სკოლის ეზოში ვიღავას უვდინან.

— საით, ბიჭებო? — კითხულობს სასწავლო ნაწილის გამგე თამარ ნახლიდინაევა. — ნაკვეთში, შრომის ვაკეთებო გვექსეს!

მალე მასწავლებელი მარია სეკანეკო მოვიდა. ყმაწვილები უყავს გაყვანილი. სასკოლო ნაკვეთი ოქვამ, ოციოდღე ნახაჯზეა. ჩემს გვერდით ქერთამიანი ბიჭი მოდის. უკვე მოვასწარი ერთმანეთის ვაცნობა. გიორგი მარსაგიველია, ყაზბეგის რაიონის სოფელი არშდან, მისი მშობლები კოჩუბებში მუშაობენ. ძმა, სიმონი მე-8 კლასშია, სპორტით არის გატაცებული. წელს ოქტომბერში ტარნოვების რაიონის სასკოლო სპარტაკიადზე ჩამიღვებე ხტომაში პირველი ადგილი დაიკავა, კარად თამაშობს კიდ-

გიორგი მარსაგიველი
სასკოლო ნაკვეთში მუშაობს

რაც, სწავლანიაც არავის ჩამოუყარებდა.

გიორგი სასკოლო ნაკვეთში შემოდვა და თხავალსებებს მხარში ამოუღდა. გაჩაღდა ბარე. მხარადა ნაბარი თოვლსა და წვიმაში კარგად ფხვიერდება, ყინვა მიძინებულ მარე

ქია-ლუს სპობს და მოსავალიც ლაზათიანი იცის. წელს ამ ნაკვეთზე ამიღობის, ხახვისა და ქარტოფლის უხვი მოსავალი მოიყვანეს.

ნაკვეთში საქართველოდან ჩამოტანილი ბევრი ხერგი ხარობს, ისინი ქართველ ყმაწვილებს თითო-თითოდ სხვადასხვა დროს დაუბრავთ.

ბიჭებმა მობრძლი ნაკვეთი გამობარეს. აღამბარი კიდვე ბევრი დარჩათ. სხვა დროს მოუღებენ ბოლოს. ბარებს ლობზე აუებდენ. გიორგი, ისლამი, რაბანდი, რამილი, ალუანბეგი და სხვები ვედროებს იმარჯებენ, ნაკვეთის ბოლოში გარბიან. იქ ნაკელის „საბადოა“, თვითონ მოაწყეს, სკოლის ახლოს ერთ მეზობელს ძროხა ჰყავს და იქიდან ვხილდებან. ბიჭებმა სასუქი მიწებს დაეყარეს, ფოცხით გაფანტეს, რომ მერე ჩაზარან.

— სალ არიან შენი კლასელი გოგონებო? — ვეკითხები გიორგის.

— საოვახო საქმეს სწავლობენ!

აი ისინი! შრომის ვაკეითლებს-სთვის ფართო ოთახი აქვთ გამოყოფილი. იმამანი მაგიდები და მერხები ჩამუწყრიბიან, კედელთან საკეობი ნახქანა ღდას. კარაღში სამზარეულო მოწყობილობა კრიალუბს.

მარინე შერმალინი თვალმოუშორებლად შეჰყურებს დაფას. იქ მასწავლებელს ასეთი კითხვები დაუწერია:

— რისგან კეთდება ძაფი?

— რომელ დაზგაზე ართავებ ძაფს? მარინე ოთხი წელია კოჩუბებში სწავლობს. ის ლენინბერელია, ცხვარი ნოღის ველზე ჩამოვიდა თუ არა, მამას შეეხვეწა ჩემი მწყემსი ბიძები მიჩვენეო. ჰოდა, მამამაც წაუყვანა, ბიძებიც ნახა და ცხვრის ფარებიც.

იქამდე, სადაც საძოვრებია, შორია, ყმაწვილები იშვიათად ხვდებიან შუქვებს. საპავეროდ კოლმეურნებმა „პუტ რიბაკის“ დიდ დახმარებას უწყვენი, თესეს, ჩიითლის რგვის, თონისსა თუ მოსავლის აღების დროს უფროსებს მხარში უდგანან.

გელა, ლეანა, გოგი და გიჩა პაპიაშვილებმა, სიმონ და სონია მარსაგიშვილებმა, ლიდა კირეევამ, ლია დემქაემ, ვალა კავერზინამ, ლუზა კანაშვილმა, ამირან ჩქარეულმა, ტანია კროლოვამ და სხვებმა ორ თვის იმუშავეს სკოლის სპორტულ დარბაზის მშენებლობაზე, ამოთხარეს და გარეთ გაიტანეს ღიბბა მიწა, რითაც სპორტდარბაზის ქვრი ამაღლდა. სანამ ახალი სასწავლო წელი დაიწყებოდა, შეღებეს საკლასო ოთ-

ახები, მერხები, საკალატო სპეც-მეტ ლავის ხელთ გაეკეთეს.

ყმაწვილები არც მწყემსებს რჩებიან ვალში. კოჩუბინი ამოსული მეცხვარეებისათვის კულტურის სახლში მართავენ კონცერტებს. იჭაო მცხოვრებლებს არასოდეს დადიწყებიათ პატარების მიერ წარმოდგენილი „წითელქუდა“, რომელიც გერმანული ენის მასწავლებელმა დალი კეკელიძე-აბაშიძემ გააცნინო. მუსიკალურად სოფლი მარსაიკი შეიღმა ვაფორმა, კოსტუმები ბავშვებმა თვითონ შეკერეს. მერე ეს წარმოდგენა კომკავშირის მე-60 წლისთვის სათებლო დღეებში მოსწავლეთა თვითმკაქმელი კოლექტივების რაიონულ დათვალვებზე წარმოადგინეს და პირველი ხარისხის დიპლომი დაიმსახურეს.

ყიზლარის ზამთრის საძოვრების მართვის გაერთიანების სპეციალისტებისა და მწყემსებისათვის, მათი ოჯახებისათვის ყველა პირობა შექმნილი, რომ კარვად გამაზამთრონ ცხვარი, იზრათონ, ისწავლონ და დაისვენონ კიდევ.

კულტურის სახლში, რომლის შესასველს მამაცი მეთაურის ივანე კოჩუბინს ბოლსტი ამშვენებს, ყოველდღე უჩვენებენ ახალ კინოფილმებს და მათ შორის ქართულ კინოფილმებს. მწყემსთა ჯანმრთელობას დარჯობს 30 საწოლიანი საავადმყოფო, სასწრაფო დახმარების მანქანები. მოქმედებს ვეტსამკურნალო, ცეკავშირის მალაზიები, კავს-საჩაყები, სასადილოები, 25 ათას წიგნიანი ბიბლიოთეკა. წიგნები

მწყემსებთანაც მიაქვთ მოძრავი ბიბლიოთეკები.

მაგრამ ყველა დაწესებულება უსისტემოდ არის განლაგებული, ბევრი შეობა მოძველებული ან პატარა და მოუხერხებელი, ამიტომ ვადაწყდა X ხუთწლიდში აშენდეს ქალაქი „იჭაო“. ამ ქალაქს საფუძველი კოჩუბინის აღმოსავლეთ ნაწილში ჩაეყარა. ქალაქს დამშვენებს ახალი კლუბი, სამი 36 ბინიანი საცხოვრებელი სახლი, მათგან ორი უკვე დამთავრებულია. შენდება სასტუმრო, კავშირგაბმულობის კვანძი, საჯარო ცენტრი მალაზიებით, აბანი, ხორც-კომბინატი, 40 საწოლიანი საავადმყოფო, საავადმყოფო ბავაბალი, სპორტული მოედანი. ქალაქ „იჭაოს“ ექნება მოასფალტებული გზები, ბალო, ყვავილნარები. მის დათვალვებში მოუთმენლად ელის დიდიც და პატარაც.

და-ძმა გოგიტა და ეკა აბაშიძეების სახლში დიდი ბუნარი გუგუნებს. ბუხრის ვერძლი წიგნების კარადა. იქლან რუსთაველის, ილიას, ვეფხისტყაოსის, ვალაქთინის წიგნები იზრებებიან. ქართული ზღაპრებიც მოჩანს. ამ წიგნებს ბევრი მკითხველი ჰყავს.

გვიან საღამოს, როცა და-ძმა გაცივითლებს მოამზადებს, მათი სახლის კარს ხან ონისე შემოვლებს, ხან გიორგი, ხან ბიძინა და ვინ იცის კიდევ ვინ. თოვლით გადაფიჭულ ქუჩას და პალტოებს დაბერტყავენ, დაპკიდებენ საყიდზე და მოფუფუნებუნარითან მიირბენენ. ეკამ და გო-

გიტამ იციან, რისთვის მოვიდნენ სტუმრები. კარაილან ზღაპრების წიგნი რომ იქყრებდა, იმის სურვილი ჰქალებთ. მოკალათლებთან ზღაპრისა და როგორც უფროსს — ეკას მიან-ღობზე წასაკითხად. ისიც ხალისით ვადაშლის წიგნს და ყმაწვილების თვალწინ ცოცხლდება „წიკარა“, ჯაქვებს წვეტებს ირმის ობით ვაზრდითი ბიჭი ირმისა, მხიარული ბუხრის ალი ჯერ ყიზალ კოკროქისა ხაბდეს, მერე ალქაჯ დედაბუხრისა და იმის რბალოს, ვაბრტებულს რომ დასაჭირად დასდევენ კოკროქისას. ხან ზღაპრის გმირები თვალთვან გაქრებიან და ბავშვები ოცნებები დილით, თოვლიანი მთების იქით მერცხლებით გაფრინდებიან. ახლა — იქაც თოვს, იქაც გუგუნებს ბუხარი. რჩილის კუნძებს ტკაცატუცი გაულის, ლულულა ნაყურცხლებზე მიღვლულ კეცებს ხან მჭადი იბრაწავს ლოყებს, ხან ხაჭაპური ცხებდა. იქნებ პაპა და ბებიაც ევიტებებიან ბუხარს. ასე აღრე ეკა დაბირებთ, მათი ფიქრი შორს წასულ შვილო-შვილებს დასტრიალებს.

— როდის მოვლენ, პა? — ვინ იცის მერამდნელე კითხულობს ეკას. — გაზაფხულზე! — ოხრავს ბებია.

— როდისო? — ვითომ ვერ გაიგო პაპამ.

— როცა სწავლას მორჩებიან, ბებო ენაცვალს იმათ.

— პოო, — იტყვის პაპა და ცეცხლს შემას უშვებებს. ასე ჰკონია, რაც მეტად დათებდა შინ, გართობა იმძეალებს სითბო, ის სითბო სხვა ბებიებისა და პაპების დანთებული ცეცხლის სითბოს მიემატება და იქნებ ნაადრევად ვაზაფხულდეს, დადნეს თოვლი, მიწიდან ბალახი ამოვიდეს. მაშინ ყიზლარიდან ცხვრის ფარები თეთრ ნიაღვრებად წამოვა, წამოვლენ მწყემსები და მერე მათი შვილო-შვილების ჯერიც დადგება. სარადდეგებოდ ჩამოვლენ, თვითონ საყვარელ მოხუცებს გულს გაუხალისებენ.

ზღაპრი დასრულდა... გოგიტა როიალთან მიდის. თთახი მხიარული ხმებით იესება, ბუნარი უფრო გუგუნებს. ყმაწვილებს უსაზვრო სითბო და სიხარული ეღვრებათ გულში. ყველა სასიძულთოდ იღვრებს ყელს. გარეთ თოვს, თოვს... ..მაღე მოდი, ვაზაფხული!

სოციალისტური ზრომის ზვირი სოფელ მალეთს კოლმეურნი პაპაიან ბაბაძე მუხამად ნათლიანს ულოცავს ზაფხულის მოსაზადავად.

გამავიწობა, ღალატი... ხომ ძალზე საშიშრო სიტყვებზე? სიტყვებზე რომ თავიანთი მიზანის შესატყვისი ფერი ჰქონდეს, ეს სიტყვები კუნაბეტი შვიდ ფერისა იქნებოდნენ. სიტყვა ღალატის ხსენებაზე პირველ რიგში ომში ღალატი წარმოედგინება, როცა მშინარა კაცი თავის სიკოცხლის გადასარჩენად ღალატობს სამშობლოს, ამხანაგებს, ჯარისკაცურ ფიცს.

მაგრამ ამჯერად საკუთარი თავის ღალატზე გვეყენება საუბარი. რას ნიშნავს ეს? ეს რომ გასაგები გახდეს, აი ამეთ მთავლის მოვიშველიებთ. გვიამბოთ —

**თხუთხუთს მთორ
პირაპირი**

ერთ მთიან ქვეყანაში, დამუხრებულ რუხ კლდეებ შორის დაჭრის საიდინაო შემოჭრილი ქარი, და თუ ყურს მიუვადებთ მის ქროლვას, აი რას მოისმენთ:

მრავალი წლის წინათ, უცატრიელ შარაზე მიაბიჯებდა ჰაბუკი. ზურგზე სილატაკითა და გაკრძევებით სავსე გულს ეკიდა. მკერდში კი საყვარელი ქალიშვილისათვის შეწირული გული უყვებოდა.

გრძელი და შეუცნობი იყო ჰაბუკის გზა ამ ქალიშვილისაკენ, რომელსაც მისი სიკოცხლე ეუთუნებოდა.

უხუცესთა ვადაწყვეტილებით ჰაბუკი თავისი ქვეყნის გარეთ წავიდა. მის შესანიშნავი ოსტატის ხელი ჰქონდა: თიხისა და ქვისაგან აკეთებდა სასმისებს, ჯამ-ჭურჭელს და სამკაულებს, შემდეგ ყველაფერ ამას ხალხს ურიგებდა, საოცარი თვისება ჰქონდა მის ნაკეთობებს — მიღებდა თუ არა ამ ნახვლავს მუწწრი, უმაღ გულუხვი ხდებოდა, მატყუარას — ტყუილის თქმის ხალისი ეკარგებოდა, უცნობიპირის პირზე დიმილი ეფიხებოდა, ზარმაცი საქმეს კვილებდა ხელს, ხოლო მივან ნამოკლებს სამკაული ყველაზე ულამაზეს ქალსაც კი უმშვენიერესს ხდიდა.

მაგრამ ქვეყნის უხუცესებმა იცოდნენ, რომ ჰაბუკს შეგული უფრო მეტისათვის მიეღწია და ამით უფრო დიდი სიხარულიც და სიყვით მთებთანა ხალხისათვისაც და საკუთარი თავისთვისაც. შეიკრიბნენ უხუცესები, ითათბირეს და ბოლოს უთხრეს ჰაბუკს:

— წადი! წინ დიდი გამოცდა და შრომა გეგლის. შორეულ მოგზაურობაში შენ წაწყვდები თეთრ, ჯაღისნურ მარმარილოს, გამოკეთავ მის-

გან საყვარელი ქალიშვილის ქანდაკებას, დაბრუნდები, ამ შენს ნახევალს თან ჩამოიტან და მხოლოდ ამის შემდეგ მიიღებ ჩვენიან ქორწინების დასტურს და ლოცვა-კურთხევას.

მათ კარგად უწყოდნენ, რომ მხოლოდ შორეული გზები, ტანჯვა-ზამება, განუწყვეტელი ჯაფა და ფიჭვი უტყოს მხარეში შეიქმნს ო-ტრის ნამდვილ მხატვრად, ცხალია, თუ ის ქვემარტივ მხატვრია.

...თავისი მოგზაურობის მეოთხე წელს ჰაბუკი უცატრიელ მთებში წააწყდა თეთრი, კეთილშობილი მარმარილოს ვეება ლოდს შეხედა და

ზნაოჯოს

ანჯანი

ღალატი

მიხმეს ან რაიმეს მიხარათ
მარგოშაშის დარღვევა, ვერა-
ვული მოგაფხვება, კაცება.

ჰოი საოცრებებ! თვალწინ ცოცხალი-
ვით დაუღმა ცივ ქვამი ხორცშეს-
ხმული თავისი საყვარელი ქალიშვი-
ლი. შთაფონების ცეცხლი აეთხო ჰა-
ბუკის გულში, მოქმედების წყურ-
ვილმა დაუარა მკლავებში.

მაგრამ ჰაბუკს საჭრეთელი არ ჰქონდა ხელთ. რა გაეწყობოდა, მკე-
ლდითან უნდა წასულიყო.

— კარგი, — უთხრა მკედლებმა, —
გაგიყვებ საჭრეთელს, მაგრამ ამის

გასამარჯლოდ ერთი წელიწადი უნ-
და მექსამორო.

— წელიწადი ძალზე დიდი დროა,
— ამოიხარა ჰაბუკმა.

— მაშინ, — თქვა მკედლებმა, —
მაგ შენი მარმარილოსაგან ჩემი საყ-
ვარული ძალისათვის საყვარელი უნ-
და გამოკეთო.

ერთხანს იფიქრა ჰაბუკმა და ბო-
ლოს ერთი წლის სასმარტის, ისევ
მკედლის საყვარელი ძალისათვის
საყვარული გაკეთება არჩია — რად-
გან ძალიან უჩიქებოდა საყვარელ
ქალიშვილთან დაბრუნება.

საჭრეთელი მალე მზად იყო. ამ
საჭრეთელი ჰაბუკმა მარმარილო-
საგან იშვიათი ოსტატობით გამოკ-
ეთა ძალის საყვარელი. ლამაზი,
უტყოს, უჩვეული იყო ეს საყვარელი,
ხალხი მოდიოდა მის სანახავად. ყვე-
ლა სასტად რჩებოდა, გაციებისაგან
თავს აქნევდნენ. მართალია, მკედ-
ლის ძალს ამ საყვარელის ტარება
არ შეეძლო, მისგან სული ეტუთებო-
და, მაგრამ მკედელი კმაყოფილი
იყო. იგი დიდად ცნობილი გახდა.

დაიწყო ჰაბუკმა თეთრი მარმარი-
ლოსაგან თავისი გულისწინის იერ-
სახის გამოკეთება. მაგრამ მიხვდა,
რომ მარმარილოში ქალის სხეულის
ნაკვეთების გამოსაყვეთად აუცილებ-
ლად სჭირდებოდა მენატრე. წავი-
და ბანარში და იქ ნახა ქალიშვილი,
რომელიც აღნაგობით მის საყვარელ
ქალიშვილს ჩამოაგავდა.

— იყავი ჩემი მენატრე, — უთ-
ხრა მის ქალს.

— კეთილი, გავხდები შენი მენა-
ტრე, მაგრამ სამაგიეროდ შენ ამ
ხნის მანძილზე ჩემს ოჯახში ყველა
შავი საქმე უნდა აკეთო.

— არა! — უთხრა ჰაბუკმა და მო-
იღუშა: მან იცოდა, რომ ხალხში უკ-
ვე ჩინებული ოსტატის სახელი ჰქო-
ნდა გავარდნილი და ახლა როგორც
ეკარგებოდა შენ მეუხად დაღვრამ!

— კარგი უთხრა ქალიშვილმა, —
ვიწინები შენი მენატრე, მაგრამ ამი-
სათვის ცოტახნით მაინც შემეცავე.
იფიქრა ჰაბუკმა და დათანხმდა.
წაიყვანა ქალიშვილმა იგი თავის სა-
ხლში და მეორედ დილთ მისი მენა-
ტრე გახდა.

ქალი მოღელად იდგა და ჰაბუკი
მუშაობდა.

პირდაპირ კლდეებს შუა, მტყუნ-
ვარე შვის გულზე კვეთავდა ჰაბუ-
კი საყვარელ არსებას. მისი საჭრე-
თელის ქვეშ თანდათან იხადებოდა
ქალის სიკოცარი ტანი.

შესანიშნავი ოსტატის შესახებ ხმა
მთელ ქვეყანაში დაიარა, ხალხი მო-
დიოდა მისი მუშაობის სანახავად.

ხალხს მოჰქონდა რაც მოეძებებოდა: პური, შემწვარი წაბლი, ღვინო, — ასე უხდებდნენ ჰაბუტს მისი ნამუშევრით მინიჭებულ სისარულისა და ავრტაციების საფასურს.

საყვარელი ქალშვილის სახის გამოკვეთილს დროც ღაღა და შეძრწუნებულს ჰაბუტი მიხვდა, რომ სრულიად გადაიწყებოდა იმ ერთადერთი ძვირფასი სახის ყველა ნაკვით და საჭრეთელს ქვეშ ისევ და ისევ დაიკრებიდა იკვეთებოდა მენატრული ქალის სახე.

„ეს უთუოდ შვის ბრალია, — გაიფიქრა ჰაბუტმა — დალოლიობისა და ცული საყვების ბრალი. მე აუცილებლად მჭირდება დამამარცხები და სახელოანი“. და გაეშურა იმ ქვეყნის მბრძანებელთან, სადაც ეს მამარალონი იბოვა.

— ო დიდებულო! — შეღალა მან. — შენ ბრძინე ხარ და გულმოდგინა, — ჰაბუტმა მდამლდ დახარა თავი. — მომიცი დამმარცხები და სახელოანი, რომ სამუშაოს დამთავრება შევლო. ამ სიტყვის წმნა ხალხში განადიდებს შენს სახელს, როგორც ხელოვნების მფარველის სახელს.

— მე მსმენია შენზე. — გამბეზული ერისხანს ჩაფიქრა.

— შენ, უცხო ოსტატო, მიიღებ ყველაზე უკეთეს სახელონოს, გეყოლებმა გამოცდილი დამმარცხები, იცხორებს ბრწყინვალე სახასხლოში, გამდიდრდები, მიიღებ ჩემი პარამხანის გასაღებსაც, გახვდები ჩემი წინულებების ყველაზე სასურველ ტუტმარში და დამთავრებ შენს სამუშაოს, ოღონდ ჯერ...

— გისმენ, მბრძანებელო, — ჰაბუტმა კიდევ უფრო მდამლდ დახარა თავი.

— ჯერ იმ შენი მარმარალოსავან ჩემს ბიუსტს გამოკეთავ. — თქვა მბრძანებელმა და გაიღიბა.

ჰაბუტმა იფიქრა და დათანხმდა.

მას შემდეგ ჰაბუტი დიდებულ სასახლეში ცხოვრობდა, მორჩილად ემსახურებოდნენ ქვეშევრდომები: ახლა ბევრი ფული ჰქონდა, — შეიყვარა მიდიდრულა ტანსაცმელი, დასაქირხობდა ბრწყინვალე ეკიპაჟით, რომლის გამოჩენაზეც ხალხი შიშით აწყდებოდა აქეთ-იქით, რადგან ამ ეკიპაჟზე ერთგულ ქვეშევრდომობის ნიშნად იმ საუბლეელი მბრძანებლის ღერბი აკეთობდა. ჰაბუტი მბრძანებელს ნაღობაზეც ახლდა, ქვეფენიც, ის კი არა და მას კანონების თხზვაშიც ერია ხელი.

თეთრი მამარალონის ლოდი ვეება

სახელოსნოში გადმოიტანეს და იქ ჰაბუტის ხელმძღვანელობით ათობით ხელქვეითი კეთდა მბრძანებლის ბიუსტს.

და ბოლოს ბიუსტი მზად იყო. იგი დიდი ზარ-ზეიმით გადმოიტანეს სასახლეში. ცარიელ დარბაზში ჰაბუტმა საბოლოოდ შეავლო თვალი მბრძანებლის ბიუსტს და იო საშინელებამ: ბიუსტი უსიცოცხლო იყო. შთაგონების ნაბერწყალიც კი არ აშუქებდა მას. შიშმა გული შეუკუმშა ჰაბუტს — მბრძანებლის რისხვის შიშმა.

შვირამ გადაჩაჩა: იმ დროისათვის მბრძანებელი გარდაიცვალა და მისი მემკვიდრის ბრძანებით, ის ბიუსტის სანაგვეში მოისროლეს. ჰაბუტმა კი ახალი შეკვეთა მიიღო — ახალი მბრძანებლის ქანდაკება უნდა გამოეკეთა.

ჰაბუტი სახელოსნოში მოვიდა და შემფთხდა — ჯაღონსურია თეთრი მარმარალო აღარ იყო — მთლიანად გაუხარჯათ გარდაცვლილ მბრძანებლის ბიუსტის გასაცემებლად.

მავრამ შიშის როდი განიცადა ჰაბუტმა. მას უცებ გაახსენდა თავის-როგორღე საყვარელი ქალშვილი. ბრძინე უხუცესების სიტყვები... მან დახედა თავის თეთრ ვაზარბაქებულ ხელს და შეძრწუნდა, ოსტატობა და შთაგონება დაჰკარგოდა.

— მე დაეკარგე ის, რისთვისაც ღირდა სიცოცხლე — წაიჩურჩულა ჰაბუტმა.

და დადაც უსასრულო გზას — უნდა ექმნა თეთრი მარმარალოს ახალი ღოდი, რომ მისგან გამოეკვეთა საყვარელი ქალშვილი და დაბრუნებულიყო მასთან, თავის ხალხთან.

მას შემდეგ ჰაბუტი აღარავის უნახავს.

უსასრულოა მისი გზა და ძიება. იპოვის კია თეთრ მარმარალოს? და თუ იპოვის, რის გამოკვეთის შეძლებს მისი საჭრეთელი? ვინ იცის...

... აი, ყველაზე საშინელი ღალატით: საკუთარი მოწოდების ღალატი, იოლი წარმატებისა და მატერიალური კეთილდღეობის საფასურად.

საყვარელი ადამიანის ღალატი, საკუთარი თავის ღალატის შედეგად და უფრო დიდ, საზოგადოებრივ ურთიერთობებშიც ერთგულების გაჩენა, მხოლოდ საკუთარი ოცნების ერთგულება.

პიონერული ტრალიბიუი

პიონერული ხაზი

იწყებს და ამთავრებს რაზმი-სა თუ რაზმულის მნიშვნელოვან ღონისძიებას, საქმეს. მგავლითად, პიონერული ხაზით ახსენება და იხურება ხოლმე პიონერული ბანაკი, პიონერული ხაზით იწყება სპორტული შეჯიბრება და სხვ. პიონერული ხაზის ძირითადი ელემენტებია: პიონერული რაზმების (ან რაგობების) ხაზზე მწყობრა, პატაების ჩაბარება, დროშის წყება (თუ ეს ბანაკი ხდება), გამოსვლები.

საზემო პიონერული ხაზი იწყება საკავშირო, რესპუბლიკურ, სამხაპირო, საოლქო, საქალაქო, რაიონურ პიონერულ ორგანიზაციებში, აგრეთვე სხვა პიონერულ ორგანიზაციებში რაიონ მნიშვნელოვანი მოვლენის აღნიშვნაზე. საზემო ხაზზე პიონერები საზეიმო ფორმით გადიან; გამოაქვთ პიონერული რაზმულის დროშა.

კოსმონი

ტრადიციული პიონერული ზეიმია, შეერება. პიონერულ ნიშნზე გამოხატული კოცონის აღი ასახავს პიონერის დამოუკიდებლობის ადამიანებისადმი — სიბოძის, კეთილშობილურნიობას; იგი ღაპარაკობს, რომ პიონერო-საქმიანობა სხვას უნდა უფაოდეს გზას, მას სიკეთე უნდა მოჰქონდეს მოყვასისათვის.

პირველი საზეიმო პიონერული კოცონი 1922 წლის 17 მაისს მოეწყო მოსკოვში. სოკოლნიკის ტუტში (ახლა ეს ადგილი ქალაქის ფარგლებშია და აქ ცნობილი პარკია გამართული), შეიკრიბნენ პირველი პიონერები. ფორალებდა რაზმებისა და

ფორმალიზმ- წითელი შუქი

— ამბობენ, ახალგაზრდობა მამაციობაა, ენერჯიაა, შემოქმედებითი უნარის გამოვლენებაა, თვითდარწმუნებაა, ამასთან ერთად ეს არის ბევრი გვეყვებით, დაუსრულებელი ოცნებები და ცოტა გამოცდილება, ამიტომ მთავარია ამ დროს აღამიანს დაეყვაროთ...

— პიონერთა ორგანიზაციაში პირველად ხდება ძალის მოხინჯვა, და სწორედ აქ არის საშიში ფორმალიზმი.

ფორმალიზმი კი პიონერულ ცხოვრებაში ყოველ ნაბიჯზე გვეხდება, რაზემართა ეფუძნება, მისი ყველა წევრი კი ერთიანად დატვირთულია ორიდ მუშაობას, რაზემართა შვიტრებამი, კონკურსში გამარჯვებას შვიტრებს, საქმეში ჩახედული კაც კი მაშინვე შეამჩნევს, რომ მთელმა შრომამ სულ რამდენიმე პიონერის ზურგზე შევსებაა, განა ეს ფორმალიზმი არ არის? თუნდაც, როცა ვალდებულებას ვიძღვებთ, განა ყველა ასრულებს? ბევრგან, რაც ეფუძნება ლობიშია გაფორმებული ან რაც უფრო ბევრი ძალადღე შევსებული იმის მიხედვით ამბობენ, ეს ორგანიზაცია კარგად მუშაობს. ეს ფორმალიზმი არ არის?

— შეგვიხიზნავს, პიონერებს ან მოსწონთ თავიანთი რაზმის თუ რაზმეულის საბჭოს თავმჯდომარე, იმიტომ, რომ იგი, უბრალოდ, ძალზე გამორჩეული ბავშვია, არ იჩენს არავითარ ინიციატივას, შემოქმედებითი მუშაობის უნარს, კულდი დასდევს უფროსპიონერულმძღვანელს, რაზმში და რაზმეულში მაინც იტანენ ასეთებს. განა ეს ფორმალიზმი არ არის? სასამ უნდა ითმინონ უწყინარი „საქმიანი“ მეთაური?

პიონერები ხშირად გამოთქავენ უცმაყოფილებას პიონერული აქტივის პასივობის გამო. ამბობენ, რომ ისინი არ მინაწილობენ საერთო ღონისძიებებში, ყოველთვის სხვებს მოუწოდებენ, ჰქუას ართვებენ, რაღაცას საყვედურობენ, განა ეს ფორმალიზმი არ არის?

— სუსტია კონტაქტი რაზმისა თუ რაზმეულის საბჭოებსა და რიგით პიონერებს შორის? — ესეც ფორმალიზმი.

— როცა ნაკლებობისადაც შემრიგებლობას იჩენენ, ანთ პიონერები ხელს უწყობენ ფორმალიზმს. ამბობენ, თითქოს ფორმალიზმი ასაკუფანი ბუროკრატებისათვის არის დამასახალიებელი, როგორ განაღდა იგი ჩვენთან? როგორ შემოგვებარა პიონერულ მუშაობაში? ეს ხომ ისეთი ასაკია, იტყვი ტყუილი და სახეზე გაყვრია, ვერ დაფარავ.

— ისიც უნდა ითქვას, რომ ფორმალიზმი გაბრუნებული აღამიანები ვერც კი ამჩნევენ მათს ირგვლივ გამეფებულ ტყუილს, ნაკლებობებს.

ჩემის უზიტი პიონერულ მუშაობაში ფორმალიზმის დიდი ნაწილი გამოეცდებოდა იწყება, პიონერულმა აქტივმა არ იცის მუშაობა და ხშირად არც არაანთ ასრულებს ამას; რაზმისა თუ რაზმეულის საბჭოს თავმჯდომარე ზოგჯერ იღონდ საყვედურს, შენიშვნას გადაუღწოდ, ა. აფორმებს? ალობებს, აკეთებს ჩანაწერებს ჩატარებულ შეკრებებზე, ექსკურსია-ლაშქრობებზე, კონკურსებზე, ლამაზად აქვს გაფორმებული აღებელი ვალდებულებები. თუ პიონერი ამას ამთავითვე არ გადაეჩენია, შემდეგ დიდიბაშიც ვერ მოიშლის, ფორმალიზმს მიშოლდ დაპირის ცოდნა, საქმისადმი ინტერესი დაამარცხებს.

— რაზმსა თუ რაზმეულში ფორმალიზმის აღმკვიდრებასთან პირდაპირი კავშირი აქვს პიონერულ აქტივის ცუდად შეჩვევას.

პიონერთა ორგანიზაციაში მეთაურის პრობლემა არასდღეს არ მოიხსნება, სიტყვის ავტორიტეტი მაშინ არის ძლიერი, დასაჯებელი, როცა მის უკან საქმე დგას, საქმეს კი კარგი მეთაური უწყევტს, პიონერები სწორედ ასეთ მეთაურს მიყვებიან, მისკენ მიუწევენ გულს, მისი ხელმძღვანელობით გამოიჩენენ ფორმალიზმს.

...იმ დღეს პიონერთა საქალაქო შტაბის წევრებს არ დაუფარავთ რომ ხშირად რაზმისა თუ რაზმეულის ღონისძიება კლასის ხელმძღვანელების ან უფროსი პიონერულმძღვანელების მიერ წინასწარ შემუშავებული სცენარის მიხედვით ტარდება; სცენარის შედგენაში მოსწავლეები არავითარ მონაწილობას არ იღებენ. შემდეგ ასეთი სცენარები ყოველთვისადაც მთარდება და წყლის ორი წვეთით ემსგავსება ერთმანეთს. ასეთი მუშაობა ყველას უკარგავს ინტერესს პიონერული ორგანიზაციისადმი, ამიტომაც მისი ზოგჯერ ყველაფერი ფორმალიზმად.

— ხშირად რაზმის შეკრებასა და კლასის კრებას ერთმანეთისაგან ვერ გაარჩევენ, განა ეს ფორმალიზმი არ არის? ფორმალიზმი აღმკვიდრებული რაზმისა თუ რაზმეულისათვის სახელწოდებების მინიჭების საკითხზეც, ეს ყველაზე მოსაწყისრებელი საქმეა.

— ოქტომბრული ასაკიდან პიონერულში, ხოლო პიონერულიდან კონკურსულში გადასვლასთან ერთად პიონერულ საზოგადოებრივი აქტივობა უნდა იზრდებოდეს, არის თუ არა ეს ასე? — სამწუხაროდ, იშვიათად აქვს პირველი ხელის შემწეული ფორმალიზმი.

— შეკრებებზე თუ შესჯდრებზე, ზეიმებსა და დღესასწაულებზე, როცა პიონერის სიტყვას მისცემენ, მან „უშპარკოლო“ უნდა შესძლოს ლაბარაკი; რაგორ, საექიმული თვითმწიფე ვერ უნდა ჩამოყალიბოს? განა ეს ფორმალიზმი არ არის?

— როცა პიონერი ტყუილს „ფაქტით“ შევალამაზებს, მიიწერს იმას, რაც არ გაკეთებია, განა ეს სისრამაცხს, საქმისადმი გულგრილ, ფორმალურ დამოკიდებულებას, ტრამბს არ ამქვადენებს? განა ეს ფორმალიზმი არ არის?

...შტაბის წევრთა კამათი დიდხანს გაგრძელდა. პიონერთა და მოსწავლეთა რესპუბლიკური სახალისი მეორდღისტამა ვახტანგ ბერიანშვილმა და პიონერული აქტივის კამინეტის გამგემ იზოლად ლაკარამაც მიიღეს საუბარში მონაწილეობა. ყმაწვილებმა მათთან ერთად გაანალიზეს შტაბის მიერ ჩატარებული მუშაობა. იკამათეს და ერთხმად დაგვიპი პიონერულ-კომკავშირულ მუშაობაში გამეფებული ფორმალიზმი.

საქალაქო შტაბის წევრებმა კიდევ ერთი დავალება მიიღეს, ან მიმართულებით შემეშუშებინათ თბილისის სკოლების რაზმეულის საბჭოების მუშაობა.

— ფორმალიზმს, ე. ო. ტყუილს სიყვეთე არავისთვის მოუტანია, დაუნდობელი ბრძოლა მას — ასეთი სულისკვეთებით დამაშლა საკალაქო შტაბი.

თბილისის „ლინამოს“ სტადიონი

ქურნალ „პიონერის“ ოქტომბრის ნომერში მოთავსებულ სურათზე აღბეჭდილია თბილისის ვ. ი. ლენინის სახელობის „ლინამოს“ სტადიონი. იგი მდებარეობს დიდუბეში, ს. ორჭონიკიძის სახელობის კულტურისა და დასვენების პარკსა (მუშაილი) და აკაი წერეთლის პროსპექტის დასაწყისის შორის.

პირველად სტადიონი ამ ადგილას აშენდა 1932-1936 წლებში არქიტექტორ არჩილ ქურდიანის პროექტით. ავტორმა სტადიონის არქიტექტურული სახე ქართულ გოგონელ სტილში გადაწყვიტა. შენობა ისტატურად იყო გაფორმებული ძველი ქართული არქიტექტურული მემკვიდრეობის ახლებური გამოყენებით.

ძველი სტადიონის ტრიბუნებზე 23000 დასაჯდომი ადგილი იყო, რაც თავდაპირველად კმარადა გულშემამტკივართა მოსათავსებლად. მაგარი ომის შემდგომ წლებში სპორტი-სადმი და, განსაკუთრებით, ფეხბურთისადმი ინტერესი სწრაფად გაზარდა და ძველი სტადიონის ტევადობა მრავალ ათეულათასიან თბილისელ გულშემამტკივარს ზოგჯერ სასახვეროდაც კერ ამყაყოფილებდა. აუცილებელი გახდა ან ძველი სტადიონის რეკონსტრუქცია—გაფართოება, ან სრულიად ახალი სპორტული კომპლექსის აგება.

რაც ამ დროისათვის ახალი სტადიონის აშენება სხვადასხვა ობიექ-

ტური მიზნების გამო შეუძლებელი აღმოჩნდა, გადაეწყდა „ლინამოს“ სტადიონის ძველი ნაგებობის რეკონსტრუქცია.

პროექტის შესაღვენად შეიქმნა ავტორთა ჯგუფი შემდეგი შემადგენლობით: სსრ კავშირის სახალხო არქიტექტორი, სსრ კავშირის სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი, საქართველოს სსრ ხელოვნების დამახუნებელი მოღვაწე, პროფ. არჩილ ქურდიანი, საქართველოს სსრ დამსახურებული არქიტექტორი გია ქურდიანი, საქართველოს სსრ დამსახურებული ინჟინერი შალვა გაზაშვილი.

რეკონსტრუქციის შემდეგ თბილისის ვ. ი. ლენინის სახელობის „ლინამოს“ სტადიონი გულშემამტკივრების წინაშე წარსდგა ახალი ტრიბუნებით, რომელთა ტევადობა ბევრად აღემატება 75000 კაცს (მაშინდამდე, ადრინდელი ტევადობა თით-

ქმის სამხახვეარჯერი გაიზარდა).

შეიქმნა ორი მძლავრი იარუსი. პირველი იარუსის ტევადობა 24000-ს, ხოლო მეორესი — 51000-ს სჭარბობს. მეორე იარუსი დაგვირგვინებულია რკინაბეტონის სპეციალური კონსოლური „ფარულით“. ეს „ფარული“ მეორე იარუსის ტრიბუნების შპის სხივებისა და აბმოსფერული ნალექებისაგან იფარავს. ფარულმა ხელი შეუწყო სპორტული ბირთვისა და ტრიბუნების მოხერხებულ განათება-განმთავანებას. ამასთან, იგი მყუდროებს მშპატებს სტადიონის შიდა სივრცეს.

პირველსა და მეორე იარუსებს შორის მოწყობილია 25 მეტრის სიგანისა და 700 მეტრამდე სიგრძის აივანი, რომელსაც დიდი მნიშვნელობა აქვს. იგი ფაქტურად ფოიეს როლს ასრულებს, არის მათურებულთა ნაკადების მთავარი განმანაწილებელი, როგორც სტადიონის შეე-

გაუგული და მისი საიდუმლოება

დიდი ხანია ცნობილია, რომ გაუგული ბუღებს არ იზენებს და კვარცხს გამოხაყვად

სხვა ფრანგელის ბუღეში ღებს, მაგრამ ამის მაზეზი კი ჯერ კიდევ გამოუცნობია.

საოცარია, რომ გაუგულის კვარცხი შეფერილობითა და მოყვანილობით ძალზე ჰავს ხოლმე ბუღის პატრონი ჩივის კვარცხებს, თანაც გაუგული მუდამ პოულობს მისთვის საჭირო ბუღებს. გარდა ამისა, იგი უხტად განსაზღვრავს იმ მომენტს, როცა აუცილებლად უნდა ჩაღოს კვარცხი სხვის ბუღეში.

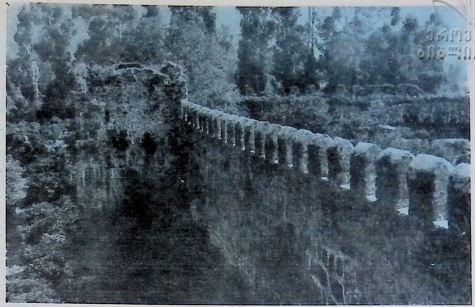
გაოცებას იწვევს ისიც, თუ როგორ იგნებს გზას გამოსაწამებელი ქვეწარსაყენ მარტლმარტი მშფრინავი ახალგაზრდა გაუგული.

ლაგანდარული სის ბელი

სახელგანთქმული ზეთისხილის ხე, რომლის ჩრდილში, ლეგენდის თანახმად, ძველი ბერძენი ფილოსოფოსი პლატონი თავის მოწაფეებს ესაუბრებოდა ხოლმე, ამას წინათ საავტომობილო კაპსტროფის მსხვერპლი გახდა—მას გზიდან აცდენილი ავტობუსი დაეჯახა. ხელისუფლების ოფიციალურ განცხადებაში ნათქვამია: „ისტორიულ ზე ფეხებთანავე მოითხარა და ოთხ ნაწილად გაიპო. მოვარობამ გადაწყვიტა მისი ტოტემი ჩაიაროს იმავე ადგილზე“.

დააკვირდით ამ ფოტოსურათებს
და გომავარდით, რომელი იმართო-
ლი ჰქვამდა ამ გამოსახული, საღ
გლავარემის ლა, საბრძოლ, რა იმით
ის, შახაშა.

სების, ასევე დაცვის დროს.
პირველი იარუსის მოცულობითი
გადაწყვეტა განსხვავებულია მეორე
იარუსის არქიტექტურული სანეობი-
საგანს. პირველი იარუსის მოცულო-
ბაში მთავარსებელია საცურავი აუ-
ზი, მთელი რივი ვრცელი დარბაზე-
ბი სპორტის სხვადასხვა სახეობისა-
თვის, აგრეთვე სათანადო დამხმარე
და სხვა აუცილებელი სათავსები.
რაც შეეხება ტრიბუნების მეორე
იარუსს, მას სათავსები არ ახლავს
და წარმოადგენს მხოლოდ ტრიბუნ-
ებისათვის დამახასიათებელ ღია და-
ხრილ მოცულობას. მსხვილკიბლანე-
ბიანი დახრილი ზედაპირი ჩრდილ-
სინათლეების სიმრავლით ჰქმნის არ-
ქიტექტურულად ორიგინალურ სა-
ნახაობას, საინტერესო სივრცეს.
სტადიონის არქიტექტურა შექმნი-
ლია ყოველგვარი დეკორაციული
„ზედმეტიობის“ გარეშე. კონსტრუქ-
ციები და მათი დეტალები, მოცუ-

ლობანი და მათი პროპორციები ემ-
სახურებიან მაყურებლის მიერ სტა-
დიონის მხატვრული და არქიტექტუ-
რული ღირსების მთლიანად აღქმას.
არქიტექტურულ გარე-სახეობაში
შეტანილია ერთადერთი დეკორა-
ციული ელემენტი— აივნის მოაჯი-
რი, რომელიც თითქოს სტადიონის
ჩუქურთმისანი სარტყელია.
ყურადღებამ იმსახურებს ტრიბუ-
ნების ინტერიერი. მიუხედავად გრა-
ნდიოზული სივრცის, მძლავრი ფა-
რდულის“ და დიდი მასშტაბის მო-
ცულობისა, ინტერიერი განსაკუთ-
რებული მაყურობების ილუზიას
ქმნის.
დიდებული სანახავია სტადიონი
საღამოს, მატჩის სათებში. იგი თი-
თქოს ვეებერთელა თასია, რომელს
შივ ცეცხლივით გიზგოტებს ათათა-
სობით აღმართის ვეზა და სადაც
ზოგჯერ ვულკანივით ამოაფრქვევს
აფხვებულ მაყურებლებს ომხიანი

შეძახილს.
გასულ წელს სტადიონი ტაშის
გრაილთ მიესალმა ჩვენი ქვეყნის
ახალ ჩემპიონებს — თბილისის დი-
ნამოელებს. ქართველ გულშემატკი-
ვარს სჯერა, რომ რესპუბლიკის მთა-
ვარი გუნდი კიდევ ბევრ სიხარულს
მოუტანს მის ქომაგებს და თბილი-
სის „დინამოს“ სტადიონი კიდევ ბე-
გრჯერ გახდება მათი ტრიუმფის მო-
წმე.
ზინა ჭარბიანი,
საქართველოს ხსრ დამსახურებული არქი-
ტექტორი.
რედაქციისგან:
ჩვენს მიერ დასმულ შეიკვხვას ვრცელი
და თითქმის ამოწურავი პასუხები გასცეს
ზინა ლლონძამ (ლანსხუთის რაიონი, სუფსის
საშუალო სკოლა, VIII კლასი), ნინა მარ-
ტაშვილამ (თელავის რაიონი, სანიარის სა-
შუალო სკოლა, VIII კლასი), მამუკა კვა-
რაცხელიანმა (თბილისის 115-ე საშუალო სკო-
ლა, VI კლასი) და სხვებმა.

ბატაკაბა, რომელიც იჩხვლიბაბა

კალიფორნიაში არხეობს კოლექციონე-
რთა კლუბი, რომლის წევრებსაც ხელად
სცნობენ დახული შარვლების მიხედვით.
საქმე ის არის, რომ ეს კოლექციონერები
აგროვებენ იმ ეკლანი მავთულების ნიმუ-
შებს, რომლებითაც ამერიკელი ფერმერე-
ბი თავიანთ პლანტაციებსა და საძოვრებს
ლობავენ. კლუბის პრეზიდენტის სიტყვით,
მსოფლიოში 422 სხვადასხვა სახის ეკლანი
მავთულია, და სწორედ ეს ფაქტი აჯდებს
მას დიდ სასოწარკვეთილებამო— მის პი-
რად კოლექციებში მხოლოდ 401 სახის ეკ-
ლანი მავთულია. „ნუ დარდობ, — ანუე-

შებენ კლუბის პრეზიდენტს თანამოაზრენი,
— კიდევ ერთი ასიოდე წყვილი დახული
შარვალი, და „ამჟვეინად ყველაზე ჩხვლტობა
საცის“ ტიტული „განაღებული გექნება“

პალეოლითის ხანის საწარმოი

პოლონელმა არქეოლოგებმა ქალაქ კრა-
კოვის მახლობლად აღმოაჩინეს პალეოლი-
თური ხანის საშენებლო მასალების საწ-
ყობი. ამ ობოში აღმოჩნდა მამონტის
ძვლები, დედაშიწაზე მცხოვრები გიგანტუ-
რი ცხოველების ნეკრები, რომელთაც იმ
დროის აღმანებნი თავიანთი საცხოვრებ-
ლების კარკასად (ჩონჩხდებდა) იყენებ-
დნენ, შემდეგ მათ ტყავებით გაღებურად-
ნენ და შიგ ბინადებოდნენ.

კედლის შეღებვისას სხვადასხვა ფერის საღებავს შორის საზღვრის გავლენა ძნელია, საზირომ ზუზუტი და სწორი გამოვიდეს, ფერების შეხების ავგილას, კედელზე საიზოლაციო ლენტო მიაკარი. შეღებვის შემდეგ ლენტო ააქვრე.

გამუდავებული ფირების შენახვა, თვით ფოტოფირების კოლოფებით ჭობია, ოღონდ, კოლოფები ერთმანეთს უნდა მიაწებოთ და რაიმე დიდ მუყაოს ყუთში, თავთავიანთ წარწერებით მოათავსოთ.

პასტიანი საწერკალამის ლერქულაში პასტამ მალე იცის გაშრობა. თუ გინდა პასტა არ გამოშრეს, ლერქულები თავდასხურულ დინის კოლბაში შეინახე.

ხის მრგვალი რიკის გამოსათლვად, სულაც არ არის აუცილებელი დანა,

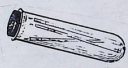
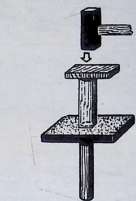
ხერხი და სალაშინი. იშოვნე ლითონის სქელი, ნახვრეტისანი ფირფიტა და ჩაჭუში. დახედე ამ ნახატს და მიხვდები, როგორ უნდა გააკეთო ეს.

ბარს თუ ასეთ ნახვრეტებს გაუკეთებ, შემსუბუქდება კიდევაც და აღარც მიწას მიიკრავს.

ბეტონისა თუ აგურის კედელზე ესტამპის ან ფოტოსურათის გასაკრავად სულაც არ არის აუცილებელი კედლის განვრეტა. შაბლიერი ჭვარტე დინად გასერე, კედლები გადაკეცი, კედლი გაასუფთავე, ზედ წებო (ეპოქსიდური, ბუსტილიტი) წასცხე; შემდეგ

აიღე ჰეიარტი, ზურგი გაუპრიალე, კედელს მიაწებე, ბოლოს, შაბლიერს წებოთი დაასველე და კედელზე მიაკარი.

ნახმარ წვერსაპარს თუ დანას მოხსნი და რეზინის ვიწრო სამსაყეს გაუკეთებ, იგი კიდევ დიდხანს გემსახურება.

საკრებულო

<p>იოსებლიანი ი. — მტრედებს გამორკანებული ბარათები ანუ მუხლზე დაწერილ მოთხოვნები 2</p> <p>ცარცვაძე მ. — რევოლუციის პატარა ქართველი ჭარბსაკვი (წერილი) 8</p> <p>კამოვი ბ. — ვაილარის ჩანთა (მოთხრობა-ძიება, ვაგარქელა) 10</p> <p>მეზაურიშვილი ბ. — შის ამოხვლის დღესასწაული; საშობლო ჰქვია; კარგია ესეც; უსათურო (ლექსები) 15</p> <p>ტყეპაშვილი ა. — სცენაზე დანთებული შის ხილის ხელოვნება (წერილი) 16</p> <p>ახისი 19</p>	<p>მაზარაშვილი ნ. — ფოთლები (მოთხრობა) 21</p> <p>ახალი წიგნები 22</p> <p>ასლამაზიშვილი მ. — თოვლიანი მთების იქით (ნარკვევი) 23</p> <p>წენობის ანბანი — ლაღატი (წერილი) 26</p> <p>მცირე პიონერული ენციკლოპედია 27</p> <p>ფილიპოვი ნ. — ფორბაილშს — წითელი შუქი. (წერილი) 29</p> <p>ჭარბლიანი ნ. — თბილისის „დინამოს“ სტალინი (წერილი) 30</p> <p>გალმოსური სარკე 30</p> <p>გამოგადგები 32</p> <p>ცხარაკლიტული გარეკ. 3 33</p>
---	---

ბარეკანის პირველი მუხარამის მხატვრობა ზურაბ ფორცხიძის

საკ. კ. ცყ-ის გამომცემლობა

მთავარი რედაქტორი ბაბუღია შელია.
 სარედაქციო კოლეგია: დოქტორი ვაჟაშვილი, ზურაბ ლეშავაძე (პრეზ. მდიანი), ზურაბ ლომიძე, ბაიურ ფორცხიძე (მხატვარი-რედაქტორი), გიორგი ქლიპაძე, ნოდარ შამანაძე, სიმონ შამშიანი, ლეონიდი ჩიქვანი, ზურაბ უმუხრუძე.

საკრებულო:
 თბილისი, ლენინის ქ. № 14.
 ტელეფონები
 ავტომატი — 93-97-05
 93-31-81
 2115, შიფონის
 93-97-03 93-93-05
 განყოფილებები — 93-97-02
 93-97-01

საკ. კ. ცყ-ის გამომცემლობის სტამბა. თბილისი, ლენინის ქ. № 14
 «ПИОНЕРИ», на грузинском языке. Издательство ЦК КП Грузии
 Типография изд-ва ЦК КП Грузии. Тбилиси, ул. Ленина № 14.
 გადაცემა ისაწყობად 27 XII-78 წ. ხელმოწერილია დისკამპულს 13/II-79 წ. კალაღის ფორმით
 60x90/16, ფონიკური ნაბეჭდი ფურცელი 4, სააბრეკოთ-საგანმცემლო თიხისი 5,36.
 შეჯ. № 3497. ტირ. 150.700. უფ. 07760.

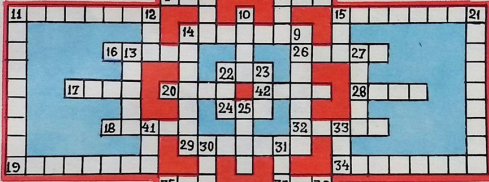
ფასი 20 კაპიკი

რედაქციისა და გამომცემლობის მხარეში ავტორებს არ უბარუნდებათ.
 თბილისში მცხოვრებ ავტორებს პასუხი წერილობით არ ეცნობებათ.

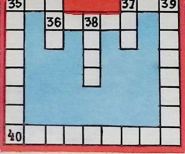
შეშუალა: 1. პირველი წარმოდგენა; 2. XI საუკუნის ხუროთმოძღვრების ძეგლი კახეთში; 3. კომიური ელიმენტები; 4. სახელმწიფო სამხრეთ ამერიკაში; 6. გამხმარი ხის ტოტი; ანუ? 9. ზმნის ფორმა, რომელიც მოჰქმედებს დასრულებულად ან დასრულებულად.

წინადადება აგებულია მიხედვით: 7. შორსსდებულთ, რომელსაც ტელეფონით ლაპარაკის დროს ხმარობენ; 8. ხანძალი; 11. მსოფლიოში შექმნილი 161-ე დამოუკიდებელი სახელმწიფო; 14. სახელმწიფო აზიაში. 15. სოფელი ჩიორაწყის რაიონში; 16. სავნების მწვერვალი; 17. სახელმწიფო აფრიკაში; 18. მდინარე სა-

ბლად წარმოვიდგენს. 10. ზედა კიდურების სარტყლის შემაღლებული ძეგლი; 11. კუნთოვანი ძეგლი, რომელიც გულმკერდის ღრუს მუცლის ღრუსაკან გამოყოფს; 12. ქართული ანანის პირველი ასე; 13. გამომწვარი აგური; 14. სახელმწიფო აფრიკაში; 15. ქალის სახელი; 21. კომიური ელიმენტები; 22. ნელი ქარი, ანუ?; 23. კუთაისის ძეგლი სახელი; 25. გამრუდებული სერხემლი; 27. ლიტერატურისა თუ ხელოვნების ნაწარმოების სახეობა, რომელსაც ესა თუ ის სიუჟეტური და სტილისტური ნიშნები ახასიათებს; 30. ქალაქი საფრანგეთში; 31. თბილისის „ღვანამოს“ ყოფილი მოთამაშე; 32. წყალსატვი, რომელსაც კავ-

შორი არა აქვს ოკეანესთან; 35. საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკა; 38. ფრინველი; 39. შვედეთი; 41. ქალაქი საქართველოში.

თარგუმთა: 1. ადგილი, რომელზეც მოჰყავთ სასოფლო-სამეურნეო კულტურა; 4.

ქართველოში; 19. ბერკეტი, ანუ?; 20. მანძილის სახეობა ერთეული; 22. ნუსხა, ანუ?; 24. მდინარე რუსეთში; 26. ამა თუ იმ სფეროში მოღვაწეობის ხანგრძლიობა; 28. ფიცის საწოლი; 29. მტკვრის მარცხენა შენაკადი; 32. ვაჟა-ფშაველას ნაწარმოებში მგლის სახელი; 34. სახელმწიფო აზიაში; 35. საოჯახო ნივთი; 36. მცენარე; 37. გარკვეული მოწვევით საუკეთესობა, წლები, და მისთანაობა; 40. ქართული მწერალი; 42. მოღვირებული, მაგრამ ჯერ განუხორციელებელი აზრი.

რონო მიგრებული, თბილისის 39-ე საშ. სკოლა, VIII კლასი.

არასოდეს ვარ სველი. მე დავიხადე ამ

ქვეყნად

ადამიანის ხელით.

მიწას, მშრალს და გამოფიტულს, უნაყოფოს, მწირს და ურგებს, გაამდიდრებს, გაანდლებს, უხვ მოსავალს კარს გაუღებს. ა. ნამსროძე

მას ბილის ქუდი ახურავს ჩაყვითლებული ფერისა, მალალ ფეხზე დაგას, იცნობენ

შისიკენ ამაყი შურით, ცაზე შვის სხივები, სესხულობს, არის მახავით მრგვალი, მაგრამ ჭერ შვისთვის აროდეს არ გაღუბლია ვალი.

ზ. შ. შთქმეპური

ბასუხი № 1-ში დაგამოიღე „ცხრპალტუღულ“

ლ ა ბ ი ა რ ი ნ ე თ ი

ამ ლაბირინთში მარჯვენა მხრიდან შედი და მარცხნიდან გამოიდე. აქ გზის გაკვლევა არც ისე იოლი ამბავია. ახა რომელი თქვენგანი გამოიჩენს მოთმინებასა და უნარს. თუ ამ ამოცანას 8-10 წუთში გაღებრი, შენ ყურადღებას არ უნდა დაეღმდური.

გამოცანები

ჩინაში ისე გავჭრები, არა მჭირდება ზერელი, წყალშიც გავდივარ ისე,

კროსკორდი თარგუმთა: 6. მენდლევიცი; 7. რეზერვუარი; 8. ჩე-ლუსკინი; 11. ალიური; 14. ივ-ნიხი; 15. დალტონი; 16. სცი-ნტილოცი; 17. ელექტროლი-ზი; 20. ლონიმი; 22. ასტატი; 23. ტიტანი; 26. ლიპუნოვი; 27. ლომონოსოვი; 28. სკო-ბელინი.

შეშუალა: 1. კონან დიო-ლი; 2. იხენისკარატა; 3. ბერ-ცილოუსი; 4. გენეა; 5. რე-ჰანი; 6. ბრილიანტი; 10. ავს-ტრალია; 12. ვალდეი; 13. ძნელატი; 18. ანტიწყლონი; 19. ასტროქიმი; 21. ანსტე-ზინი; 24. ლიპეი; 25. კარკი.

ქანთუანი ხელოვნანი
ლიწყვე-თქმანი

პირველნი ვაჭრნი

მხატვარი ელუარდ ამბროსაძე

ქმა საბლო და თავი ზუზუხირა

სურბეზი ხახვი დაპირა

პირსაპი კაცი

სალაშაო ოქროში ზის

სურით მოთრეული